BIJBELSTUDIE GENESIS 1:1

Vooraf. We gaan nu over tot de explicatio (uitleg) en applicatio (toepassing) van Gn.1:1. We geven eerst de Hebreeuwse tekst weer uit de Biblia Hebraica (de Masoretische tekst); ten tweede de Griekse tekst uit de Septuaginta; ten derde de Latijnse tekst uit de Vulgata; en ten vierde de Nederlandse tekst uit twee vertalingen, de Statenvertaling en de Herziene Statenvertaling. Voor alle duidelijkheid: In deze studie geef ik de Hebreeuwse tekst zonder vocalisatie weer; de Griekse tekst zonder accenten; en de Nederlandse tekst in de Statenvertaling.

Vertalingen. De Hebreeuwse tekst uit de Biblia Hebraica(de Masoretische tekst):

בְּרֵאשִׁית בָּרָא אֱלֹהִים אֵת הַשָּׁמַיִם וְאֵת הָאָרֶץ׃

De Griekse tekst uit de Septuaginta: ἐν ἀρχῇ ἐποίησεν ὁ θεὸς τὸν οὐρανὸν καὶ τὴν γῆν.

De Latijnse tekst uit de Vulgata: in principio creavit Deus caelum et terram.

De Nederlandse tekst uit de Statenvertaling: In den beginne schiep God den hemel en de aarde.

De Nederlandse tekst uit de Herziene Statenvertaling: In het begin schiep God de hemel en de aarde.

Dit eerste vers van Genesis en van heel de Bijbel is zonder overdrijving het belangrijkste vers. Want dit vers omvat de eeuwigheid vanaf het begin tot en met het einde en heeft als thema: de scheppende God. Dit vers geeft antwoorden op de volgende belangrijke vragen:

Wanneer schept God? En het antwoord is: בראשית, b^{e}r^{ee}sj^{i}yt.

Wat is het dat God doet? ברא, b^{aa}r^{aa}’.

Wie is het Onderwerp? אלהים, ’^{ê}ll^{o}h^{i}ym.

Wat zijn de voorwerpen? את השמים ואת הארץ, ’^{ee}t h^{a}sjsj^{aa}m^{ai}ym w$^{e’ee}$t h$^{aa’aa}$r^{ê}ts.

En ten slotte: Wat is het verband tussen hemel en aarde? את השמים ואת הארץ, ’^{ee}t h^{a}sjsj^{aa}m^{ai}ym w$^{e’ee}$t h$^{aa’aa}$r^{ê}ts.

Voordat we echter aan de beantwoording van deze vragen toekomen, willen we eerst letten op de boven geciteerde vertalingen. Hoe je het ook wendt of keert: “vertalen” is “verklaren”. Daarom is het vertalen van de grondtekst ook zo moeilijk. De in het oog van mensen wellicht geringe verschillen tussen de diverse vertalingen zijn echter wel belangrijk voor het antwoord op de hierboven gestelde vragen. Immers, is het Hebreeuwse בראשית hetzelfde als “εν αρχη”, “in principio”, “in den beginne” en “in het begin”? Is het Hebreeuwse ברא hetzelfde als “εποιησεν”, “creavit” en “schiep”? Is het Hebreeuwse אלהים hetzelfde als “ὁ θεος”, “Deus” en “God”? Is het Hebreeuwse ואת הארץ את השמים hetzelfde als “τον ουρανον και την γην” ,“caelum et terram”, “den hemel en de aarde” en “de hemel en de aarde”? En dan vooral de beantwoording van die laatste vraag inzake het verband tussen hemel en aarde?

Een oppervlakkige vergelijking – we zullen er bij de bestudering van de Hebreeuwse woorden dieper op ingaan – leert ons dat er tussen deze vertalingen verschillen zijn in vergelijking met het Hebreeuws. Deze onderlinge verschillen zijn niet altijd even groot maar het is niettemin goed erop te letten. Het eerste opvallende is dat de Hebreeuwse tekst bij verschillende woorden pluralis gebruikt (אלהים, השמים) en de vier andere vertalingen singularis. De vraag is wat er achter zit. Het tweede opvallende is dat in de Hebreeuwse tekst GOD duidelijk het Onderwerp is en dat de voorwerpen ook duidelijk benoemd zijn. Dit komt tot uiting in de drie andere vertalingen behalve in de woordkeus van de Herziene Statenvertaling. Bij de verwijzingen op Gn.1:1 citeert de Statenvertaling Act.17:24; en J.1:1-3 (deze laatste passage om “in den beginne” enigszins te verklaren) en de Herziene Statenvertaling Job.38:4; Ps.33:6; Ps.89:12; Ps.136:5; Act.14:15; Act.17:24; en H.11:3. Zie de volgende teksten: Gn.1:3, 6-7, 9-10; Job.26:10; Job.38:4, 8, 10-11; Ps.24:1-2; Ps.33:6-7; Ps.89:12; Ps.104:9; Ps.124:8; Ps.136:5-6; Ps.146:6; Prv.8:22, 29; Is.54:5; Jr.5:22; J.1:1-3; J.5:19; J.6:38; J.10:30; J.14:9; J.17:5; Act.14:15; Act.17:24; R.8:26; E.3:9; Kol.1:16; H.1:2; 1J.1:1-2; Apc.14:7.

Woordstudies. We onderwerpen de Hebreeuwse woorden aan een nader onderzoek en leggen ze uit. We maken daarbij gebruik van verschillende commentaren alsmede van TSK. Dat laatste afkorting staat voor ”Treasure Scripture Knowledge” of “Schat van Schriftuurlijke Kennis”, die bij vele Bijbelteksten de passages, waarnaar verwezen wordt in Oude als Nieuwe Testament, noemt en als zodanig een onmisbare hulpbron vormt.

I.בראשית Het woord בראשית komt vijfmaal voor in het Oude Testament en is te splitsen in ב, beeth, en ראשית, r^{ee}’sj^{i}yt. De Hebreeuwse consonant ב is als praeformativum (voor-

voegsel) geplaatst voor het substantivum (zelfstandig naamwoord) ראשית. Dit praeformativum is een praepositie (voorzetsel) en heeft de volgende betekenissen: in; onder; uit; binnen; op; ondanks; volgens; met; in plaats van; toen; en bij. De consonant ב heeft in het Hebreeuws de getalwaarde 2. Dat betekent dat eerst GOD komt (א) en daarna Zijn scheppen van hemel en aarde! En het woord ראשית betekent: wat eerst is, begin; uitgangspunt; het eerste het beste; en eerstelingengave. De vertaling van בראשית kan dus zijn: "in het begin". Beter is echter: "in oorsprong", "vanuit Zijn welbehagen" en "in Zijn welbehagen". Wanneer ik dit woord zo begrijp, is dat voor mij de doodsteek van allerlei evolutiegedachten.

Wat het woord בראשית betreft, moet de vraag beantwoord worden of dit Hebreeuwse begrip hetzelfde is als waarmee dit woord in diverse vertalingen is weergegeven. Overal waar onze Statenvertaling "in den beginne" of "van den beginne" heeft weergegeven (Gn.1:1; Is.1:26, 48:16 (van den beginne); J.1:1-2, 8:44 (van den beginne); 2Th.2:13 (van den beginne); H.1:10; 1J.2:14 (van den beginne), 1J.2:24 (van den beginne); en 2J.1:6 (van den beginne), heeft de Herziene Statenvertaling dit begrip vertaald met "begin", getrouw aan haar principe om dezelfde woorden op dezelfde manier (concordant) te vertalen. De Septuaginta heeft dit woord weergegeven met "εν αρχη". De Vulgata heeft andere woorden gebruikt: meestal principium (Gn.1:1; Is.48:16, J.1:1-2 en H.1:10) maar ook prius (Is.48:16), primitiae (2Th.2:13) en initium (J.8:44; 1J.2:14, 24; en 2J.1:6). Overigens komt in Is.48:16 het woord מראש voor net als in J.8:44; 1J.2:14, 24; 2J.1:6 (vanuit de Hebreeuwse versie van het Nieuwe Testament in de Trinitarian Bible Society). En in H.1:10 staat het Hebreeuwse woord לפנים, en betekent letterlijk: "voor de aangezichten".

Met het Nederlandse woord "fundament" wordt het Hebreeuwse ראשית goed weergegeven. Maar wat betekent dat? Het woord zelf is afgeleid van het woord ראש, rw^{oo}sj. Dit laatste woord betekent: hoofd; hoogste; overste; som; eerste; afdeling; begin. Het komt 596 maal voor in het Oude Testament waarvan 10maal in het Bijbelboek Spreuken. Zie mijn studie over Prv.1. In Prv.1:21 vergelijkt de Kanttekeningen op de Statenvertaling dit begrip met de bouw van een huis waarbij je als eerste zorg draagt voor een goed fundament om daarop het gebouw te stellen, zoals CHRISTUS vertelt in Zijn gelijkenis over de wijze en dwaze bouwer (Mt.7:24-27).

Het woord ראשית betekent verder ook: eerste fase of stap; hoofd; leider; principe; beste deel; hoofdzaak; edelste vrucht; eerste vrucht; fundament; basis. ראשית betekent ook zenuw of voornaamste (Jr.49:35). Het woord beginsel, dat onze Statenvertaling gebruikt, is een oud Nederlands woord voor "begin" of "aanvang" (Nu.10:10; Prv.8:22; Ez.36:11) maar heeft in het huidige Nederlands een andere betekenis waarvoor geen Hebreeuws equivalent bestaat maar weergegeven zou kunnen worden met wortel of fundament (Prv.4:7; 9:10). Het woord komt met allerlei derivaten, afgeleide vormen, 51maal voor in het Oude Testament waarvan vijfmaal in Spreuken (Prv.1:7; Prv. 3:9; Prv.4:7; Prv.8:22; Prv.17:14). Daarin stelt de wijze Salomo dat de Wijsheid het voornaamste en de Oorsprong van alles is in de eeuwigheid bij God. Verder blijkt dat het begin van een ruzie vergeleken wordt met een lek bijvoorbeeld in het plafond door overtollig regenwater. Dat begint heel klein en lijkt zeer gering maar heeft grote gevolgen wanneer dit water ruimte krijgt om door te sijpelen.

Uit Prv.3:9 blijkt dat dit woord alles te maken heeft met het offer der eerstelingen. En dat intrigeert mij. Want de vraag dringt zich bij mij op: Wat heeft dat te maken met de schepping van hemel en aarde door GOD? Misschien alles. Met betrekking tot de betekenis van het woord ראשית moet wel helder zijn wat met dit eerstelingenoffer bedoeld is. Het offer der eerstelingen is een offer waartoe ook de tienden behoorden, namelijk 10% van alles wat de gelovige Israëliet ontving om dat te bestemmen voor de HEERE en Zijn dienst. Het was de gedachte dat de HEERE de Gever is van alle goed en dat Hij ook de Bezitter is van het land Kanaän, vloeiende van melk en honing; een land dat ook heel vruchtbaar is. Daarom is het eerstelingenoffer in de eerste plaats ook een geschenk van de HEERE en daarom ook aan de HEERE. In wezen geef je Hem iets terug van wat Hij je eerst gegeven heeft. Er zit dus niets verdienstelijks in. Je uit met jouw vrijwillige bijdrage jouw dank aan GOD.

Eerstelingen zijn dan de eerste en beste vruchten van de oogst en de eerste en beste worp van het vee; ook in kwalitatieve zin. Want het beste is voor de HEERE nog niet genoeg. Volgens Dt.8:8 behoorden tot deze vruchten vooral het beste van alles, van de tarwe, gerst, wijndruiven, vijgen, granaatappels, olijven en honing. Dit alles was jaarlijks bij de oogstfeesten van Israël bestemd voor de HEERE. Deze eerstelingen werden gebracht in het huis des HEEREN en onder Zijn zegen geplaatst, maar de priesters mochten er het vruchtgebruik van genieten. Zie Lv.2:14; Lv.19:25; Nu.15:20; Nu. 18:11-12; Dt.26:1-11; Neh.10:37; Ps.134:3; Ez. 44:30. Een negatieve betekenis van het begrip eerste-

ling vinden we in Nu.24:20 waar de valse profeet Bileam van Amalek zegt dat deze de eersteling der heidenen is en dat daarom zijn uiterste ten verderve is. Met andere woorden: Amalek is de eerste van alle heidenen die naar het verderf zullen gaan.

Maar misschien werpt iemand tegen dat dit eerstelingenoffer alleen voor het Oude Testament geldt en niet voor het Nieuwe Testament. Dat zou echter een grote vergissing zijn. Uit R.8:23; R.11: 16; R.16:5b; 1K.15:20, 23; 1K.16:15; Jk.1:18; en Apc. 14:4 blijkt wel dat ook het Nieuwe Testament er terdege de nadruk op legt dat CHRISTUS de Eersteling is en dat Hij Zichzelf gegeven heeft in plaats van zondaren en zondaressen door Zijn dierbaar bloed te storten aan het kruis van Golgotha. En dat Hij ook Zijn Heilige Geest gegeven heeft, opdat Hij allen, die van Hem zijn, zou maken tot eerstelingen voor GOD en het Lam. Toen er niemand was van de mensen die het in het reine kon brengen met GOD en geen enkel offer kon betalen dat opwoog om de schuld en straf die GOD eist voor de zonde te voldoen, kwam CHRISTUS en heeft aan het recht van GOD voldaan. Zo is Hij de Eersteling geworden dergenen die in Hem zijn ontslapen en nog steeds ontslapen. Omdat Hij als Eersteling is opgestaan na Zijn volmaakt volbracht Middelaarswerk zullen allen die uit genade in Hem geloven na Hem opstaan en het eeuwige leven beërven.

Helaas zijn wij mensen van deze tijd dit Bijbelse gegeven van het offer der eerstelingen kwijt geraakt. Dat is overigens wel tot gebrek en schade voor ons Christelijke leven. Wie onder ons geeft nog tienden in het huis des HEEREN uit dankbaarheid? Bij een jubileum? Bij de geboorte van een kind? Bij een verjaardag? Bij de Heilige Doop van een zoon of dochter? In het algemeen bij een bijzondere gebeurtenis jegens de Gever van alle goed? Of schepen we GOD af met een fooitje, terwijl we Hem ons hart dienen te geven? En zeg niet: zo'n eerstelingenoffer was Oudtestamentisch want dan krijg je echt het Nieuwe Testament tegen!

Maar genoeg! Het zal duidelijk zijn dat wij dit woord ראשׁית godsdienstig en geestelijk dienen te begrijpen. Niet alleen in ons verstaan van Gn.1 maar in heel het Woord. Het gaat dan over het beste deel van onze kennis, het voornaamste van ons verstand, van onze wil en van al onze vermogens. ראשׁית betekent in ieder geval niet: ergens aan beginnen en het dan halverwege loslaten omdat het ons niet meer interesseert. Dat zou met betrekking tot de schepping een deïstisch denken zijn. ראשׁית is de dragende grond van ons leven en het fundament van ons bestaan. Dat gaat heel ons leven mee. Alle gaven die we hebben, hebben we niet van onszelf maar zijn ons door de HEERE geschonken. Hem behoort alles toe. We geven dit uit Zijn hand terug. We stellen alles in ons spreken, handelen, schrijven en gedrag dienstbaar tot Zijn eer. Het mag wel ons gebed zijn: Leer mij, mijn GOD en Koning, in alle dingen U te zien met de smeekbede om alles dat ik doe, te doen voor U. Om ons dagelijks gedrag te zien in GODS perspectief, namelijk elk ogenblik als tijd van de HEERE, elke relatie als gelegenheid van de HEERE om te getuigen van Hem, elke plicht als gebod van de HEERE en elke zegen als gave van de HEERE te zien.

In het licht van bovenstaande dienen onze overwegingen te zijn: Wat is nu het beste, al is dat maar een heel klein beetje, wat je de HEERE kunt teruggeven van alles wat Hij je uit de overvloed van Zijn gunst geschonken heeft in Zijn schepping en Zijn genade? Het antwoord op die vraag is dan: Ontzag voor Hem in al je dagelijkse gedrag; ontzag voor Hem in je zitten en je opstaan; ontzag voor Hem in je liggen en je gaan; ontzag voor Hem in al je gedachten voor Zijn aangezicht. Met de voortdurende vraag: Wat wil GOD in deze omstandigheden van mij? Echt, dat is geen moeilijk of onmogelijk leven maar zeer ontspannen! De beste ontspanning voor onze tijd!

Het woord מראשׁ, m^{ee}r'^{oo}sj, is een samengesteld woord en wordt in onze Statenvertaling doorgaans weergegeven met "van den beginne", zoals duidelijk was uit de geciteerde Bijbelteksten. Het Griekse woord αρχη, dat in de Septuaginta voor מראשׁ wordt weergegeven, betekent: het hoogste deel. In Prv.1:21 ziet het begrip vanuit het Grieks op het hoogste deel van de stad, naar analogie van de Akropolis: de heuvel die in Athene is opgericht op het hoogste deel van de stad. Maar in de betreffende passage in Prv.1 gaat het om de Opperste Wijsheid, CHRISTUS, Die geen verborgen plaatsen zoekt om mensen geheimen in hun oor te fluisteren en juist begeert Haar woorden voor iedereen "en public" bekend te maken. Een heel andere notie dan in de Septuaginta!

Ook in Gn.1:1 bezigt de Septuaginta het begrip αρχη. Dit woord heeft in elk geval niet de godsdienstige lading van het woord ראשׁית. Het is een begrip van tijd. Het woord αρχη heeft een temporele betekenis. Het is meer een filosofisch dan een theologisch begrip. Gods schepping is niet het begin. Het begin van wat is dan de vraag. Immers in de Nederlandse taal moeten de woorden het begin van … altijd verbonden worden met een daarvan afhankelijk gezegde zoals het begin van de

oorlog bijvoorbeeld. Natuurlijk kan men dat wel opvatten als het begin van de schepping, maar zo staat het er niet! De schepping van hemel en aarde is dieper en geestelijk beschouwd fundament en basis van het heilshandelen van God met mensen en komt voort vanuit Zijn welbehagen! We kunnen derhalve geen andere conclusie trekken in het licht van bovenstaande dat de Septuaginta de Masoretische tekst indien deze tenminste teruggaat op een oude Hebreeuwse tekst heeft aangepast aan haar eigen filosofische visie. Maar misschien heeft het Grieks wel geen woord voor het Hebreeuwse godsdienstige begrip van ראשית. Dat zou de enige verontschuldiging zijn die overigens geldt voor alle andere vertalingen.

We komen derhalve tot een opmerkelijke conclusie! In het algemeen moeten we bij citaten van het Oude Testament in het Nieuwe Testament, en dat is doorgaans in de versie van de Septuaginta, oppassen voor een filosofische en helleniserende uitleg vanuit het Griekse in plaats vanuit het Joodse denken. Al schreven evangelisten en apostelen in het Grieks, het waren wel degelijk Joden! Dit is erg belangrijk voor de exegese van het Nieuwe Testament en zou overigens een studie apart zijn!

Hoewel de Vulgata veelal afgeleid is uit de Griekse versie van de Bijbel is Hieronymus toch zelfstandig te werk gegaan. Wat בראשית betreft heeft deze Latijnse versie het eerste Hebreeuwse woord weergegeven met principium en daarmee het juiste woord gekozen. Principium betekent immers begin; aanvang; oorsprong; en grondslag. Met andere woorden toen GOD de hemel en aarde in den beginne schiep, vormde deze schepping het beginsel en grondslag van Zijn verkiezend welbehagen! Andere woorden die de Vulgata bezigt in teksten waarin de Statenvertaling in den beginne weergeeft, zijn prius; initium; en primitiae. Het woord prius betekent: eerder; vroeger; tevoren; liever; voorheen; en eertijds. Het woord initium betekent: begin; aanvang; in den beginne; element; en beginsel. En het woord primitiae staat voor: de eerstelingen van de oogst.

Met bovenstaande hebben we de weergave van het woord בראשית in de Statenvertaling met in den beginne duidelijk omschreven. We hebben nog wel het een en ander op te merken bij het woord begin in de Herziene Statenvertaling. Naar het ons voorkomt is deze weergave een vervlakking in vergelijking met de weergave in de Statenvertaling. Want de vraag doet zich voor: het begin van wat? Naar het ons voorkomt is de Hebreeuwse tekst bij de Herziene Statenvertaling aangepast aan een eigen visie. In het Nederlands komt het begrip “begin” veelal in samengestelde zinnen voor zoals het begin van de wereld (Mt.24:21; L.1:70), het begin van het Evangelie (Mk.1:1; Ph.4:15), het begin van de schepping (Mk.10:6; 2P.3:4; Apc.3:14), het begin van de schepselen (Mk.13:19) en het begin van het boek (H.10:7). Dat is ook correct wat de Nederlandse taal betreft. En waar het begrip “begin” zelfstandig voorkomt in de Bijbel, wordt veelal verwezen naar eerdere gebeurtenissen (J.16: 4; Act. 11:15) en soms naar CHRISTUS Zelf (Kol. 1:18; Apc.1:8; Apc.21:6; Apc.22:13). Natuurlijk kan men het woord begin wel gebruiken maar dan tegen de Joodse achtergrond en betekenis van het Hebreeuwse woord בראשית en niet tegen de achtergrond van het helleniserend denken van de Septuaginta. Maar dat is alleen duidelijk voor taalgeleerden en theologen en niet voor gewone lezers van de Herziene Statenvertaling. Helaas!

Hemel en aarde was het eerste en het beste dat GOD schiep zonder dat iemand Hem daarom vroeg. Niemand vroeg aan GOD: Wanneer gaat U nu eens scheppen? Neen, GOD deed dat uit Zichzelf! Er kwam dus geen oerknal aan te pas en geen evolutie zoals we lezen in Is.46:10. Onze GOD is die GOD Die Zijn verlossingsplan zeker zal uitvoeren vanuit Zijn eeuwig welbehagen want Hij verkondigt niet alleen het begin maar ook het einde! Zelfs de dingen die nog niet gebeurd zijn. En dat alles volgens Zijn bepaalde raad en voorkennis. Hier in Gn.1:1 merken we al iets van Apc.22:21. In de schepping nemen we al de herschepping waar. Bij de schepping van hemel en aarde zien we al de contouren van de nieuwe hemel en de nieuwe aarde waarop gerechtigheid woont.

GOD schept in CHRISTUS JEZUS, Zijn Zoon. In wezen was het enkel genade en barmhartigheid. GOD alleen is hier onderwerp. Hij schept. En wat Hij schept zijn hemel en aarde. Zij zijn het voorwerp van GODS scheppend handelen (gelet op de nota obiecti in de Hebreeuwse tekst, een soort lijdend voorwerp: את)! We mogen het zien als Zijn allereerste eerstelingengave (ראשית). Want GOD heeft in Zijn Zoon hemel en aarde lief. Hij Zelf heeft deze planeet uitverkoren om Zich hier een gemeente te vergaderen ten eeuwigen leven door Zijn HEILIGE GEEST. Want GOD schept niet alleen in CHRISTUS JEZUS, Zijn Zoon. GOD schept ook door de HEILIGE GEEST. De Drie Personen van de Goddelijke Drieeenheid zijn ten volle bij de schepping van hemel en aarde betrokken. Vandaar dat het woord אלהים hier niet zo maar staat geschreven. Want אלהים is pluralis en staat ten diepste voor: GOD de VADER, GOD de ZOON en GOD de HEILIGE GEEST.

BIJBELSTUDIE GENESIS 1:1

Deze Drieënige GOD is de GOD Die zegent. Het is immers niet “toevallig” dat de eerste consonant, waarmee de TeNaCh, dat is het Joodse Oude Testament, begint, de consonant ב is; dat is de tweede letter van het zogenaamde Hebreeuwse alfabet. De TeNaCh begint niet in de allereerste plaats met GOD, de consonant א, de eerste letter van het Hebreeuwse alfabet. Daarbij, het Hebreeuwse woord voor zegeningen is het woord ברכות, b^{aa}r^{aa}kw^{oe}t. Daarmee begint de TeNaCh! Met zegeningen! GOD schept met zegeningen voor planten, dieren en mensen. Wie de TeNaCh begint te lezen, valt als eerste de zegen op vanwege de consonant ב. Je kunt de תורה, t^{oo}wr^{aa}h, dus alleen lezen indien je hart vervuld is met eerbied voor GOD, indien CHRISTUS in je woont door de HEILIGE GEEST. Wie zo het begin van de Bijbel leest, wordt persoonlijk gezegend en ook tot zegen gesteld. De zegen is naar GODS raad de eerste! Daarom is de bestudering van Genesis ook zo van belang voor het verstaan van de rest van de Bijbelboeken tot en met Openbaring (een soort inclusio). Dat bevrijdt ook van alle kramp wat de wederkomst van CHRISTUS aangaat. Want we gaan echt GOD tegemoet, Die om CHRISTUS’ wil door de HEILIGE GEEST ons in het aanschijn heeft geroepen!

En dan, nader beschouwd, het woord ראשית. Dat woord betekent zoals gezegd: wat eerst is; begin; uitgangspunt; het eerste het beste; en eerstelingengave. De totale getalswaarde van dit woord is opgeteld 910. Het wil zeggen dat CHRISTUS het Hoofd is van Gods schepping (Kol. 1:16-20) en dat we moeten teruggaan naar het begin. In het woord ראשית zit het woord ראש, r’^{oo}sj, hoofd. Letterlijk vertaald staat ראשית voor: in een begin. Het is geen pluralis maar singularis. Geen meervoud maar enkelvoud. Vandaar dat we stellen dat CHRISTUS het “Hoofd” is van GODS schepping! Dus: in CHRISTUS schiep GOD de hemel en de aarde. De Targum Jerushalmi verklaart dat GOD in “Wijsheid” (בחוכ־מא, b^{e}chw^{ò}km^{aa}’) hemel en aarde schiep. Daar deze Wijsheid CHRISTUS is, verklaart deze Targum ongewild dat GOD door CHRISTUS hemel en aarde schiep.

Het woord ראשית is dus uitgangspunt of principium zoals de Vulgata dat woord correct vertaald heeft. In Prv.1:7 lezen we: יראת יהוה ראשית דעת, y^{i}r’^{a}t jhwh r^{ee}’sj^{i}yt d^{a}’^{a}t, hetgeen betekent: ‘*de vreeze des HEEREN is het beginsel der wetenschap*’. Met andere woorden: GOD is gaan scheppen vanuit Zijn welbehagen. Hij heeft geschapen met een beginsel. Hij heeft niet geschapen als een soort experiment met de gedachte: We zien wel wat er van terecht komt. Achter dit scheppend handelen van GOD zit een plan, het verlossingsplan van GOD, van eeuwigheid uitgedacht door de Drieënige GOD! Tot verlossing van zondige mensen die hun beginsel zijn kwijt geraakt. Enkel en alleen omwille van Zijn Zoon.

Dat blijkt duidelijk bij de apostel Paulus, die voluit Joods was en zijn Oude Testament kende, opgevoed als hij was aan de voeten van Gamaliël. Hij schrijft in Kol.1:15-18 dat GOD in CHRISTUS hemel en aarde heeft geschapen met het oog op Zijn verlossingsplan voor zondige mensen om CHRISTUS’ wil. We kunnen ons niet aan de indruk onttrekken dat hij dit schreef vanuit GODS welbehagen.

Bij dit woord בראשית komen in de TSK verschillende passages voor: We hebben ze genoemd samen met andere Bijbelteksten. We maken alleen een uitzondering voor Prv.8:22-24. Want daar komt in het Hebreeuws het woord ראשית voor. Overigens blijkt dat GOD schept middels Zijn Wijsheid, dat is dus CHRISTUS, omwille van Zijn eeuwig welbehagen (Prv.16:4) net als in Prv.8. GOD ziet het begin en ook het einde (Mk.13:19). Hij schept door het Woord, dat is door Zijn ZOON en de HEILIGE GEEST (J.1:1-3). Uit H.1:10 blijkt dat GOD in den beginne de aarde gegrond heeft en dat de hemelen (pluralis!) de werken van Zijn handen zijn. En uit 1J.1:1 blijkt door het herhaalde “in den beginne” dat de apostelen in het algemeen en Johannes in het bijzonder overtuigd zijn geweest van het wondere werk van GODS schepping en dat ook hebben uitgedragen.

De uitdrukking “in den beginne” betekent dus: vanaf de schepping van alle creaturen zowel in de hemel als op de aarde, die door de schepping in aanschijn zijn geroepen omdat zij te voren niet geweest waren. GOD alleen was er Die zonder begin is en zonder einde (Ps.90:2). Er is derhalve beslist geen sprake van evolutie. “In den beginne” is de periode dat de tijd van GODS welbehagen aanving. Toen er nog geen tijd was want GOD schiep de tijd. Zoals er ook geen tijd meer zal zijn wanneer GOD de tijd doet ophouden (Apc.10:6) en het eeuwigheid is. Ook al de engelen zijn in dat begin geschapen. Later volgt nog een uitgebreide verhandeling over de engelen. Zij zijn niet eeuwig. Het Woord is eeuwig. En dat Woord is ten behoeve van de mens.

Elihu vroeg al: Waar is GOD, mijn Maker, Die de psalmen geeft in de nacht (Job.35:10)? Maar niemand die deze vraag stelt! Heidense, Griekse filosofen beweren dat de wereld van eeuwigheid uit zichzelf ontstaan is of door een toevallige vereniging van atomen. Dit laatste lijkt verdacht veel op evolutie. Een heidens gedachtespinsel dus die in elk geval niet door Darwin is uitgevonden! De

mens heeft zich door zijn zonde alle moeite gegeven GOD te verliezen en daardoor alles verloren. Het eerste vers van de Bijbel wanneer men het Woord opent, geeft licht dat GOD in Zijn oneindige wijsheid en macht alles tot aanschijn heeft geroepen (Ps.119:130). Dat te weten geeft heel wat meer bevrediging, nut en kennis over de schepping van het heelal dan een hele karrevracht bibliotheken van filosofen (H.11:3).

Commentaren.

We hebben de volgende commentaren gebruikt, namelijk van Barnes, Bunyan, Calvijn, Dächsel, Gill, Henry, JFB, Kanttekeningen, Korte Verklaring, Poole (PPW) en Rashi. Waarbij ik uitga van mijn aantekeningen bij deze commentaren. Niet slechts bij dit eerste woord van Gn.1:1 maar bij alle woorden en verzen. En slechts die aantekeningen die voor mij van betekenis zijn.

Introductie van de schrijvers van deze commentaren.

Albert Barnes, 1798-1870, was een presbyteriaanse theoloog, die opkwam tegen de slavernij en in 1830 en volgende jaren commentaren schreef op het Oude en Nieuwe Testament in veertien delen.

De bekende Bunyan en Calvijn behoeven geen introductie.

Ook het bekende commentaar van Dächsel, 1818-1901, hoeven we niet te introduceren. Zijn Bijbelverklaring van zeven delen heeft ds. F. P. L. C. van Lingen in acht delen vertaald, die dit commentaar uitbreidde met opmerkingen van andere gereformeerde theologen.

John Gill, 1697-1771, was een Engelse baptist en Calvinistische Bijbelgeleerde.

Ook het bekende commentaar van Matthew Henry, 1662-1714, behoeft geen introductie.

De commentarenreeks JFB(Jamieson, Fausset en Brown) van 1871 is een commentarenreeks van drie Engelse bijbelgeleerden. Robert Jamieson, 1802-1880, was predikant in de St. Paul's Cathedral in Londen. Andrew Fausset, 1821-1910, was rector van de St. Cuthbert's Church in York. En David Brown, 1803-1897, was predikant in St. James in Glasgow van de Free Church of Scotland en professor in de theologie aan de Free Church College van de universiteit van Aberdeen.

De Kanttekeningen op de Statenvertaling hoeven evenmin introductie.

Dat geldt ook de Korte Verklaring.

De achttiendelige commentarenserie van Patrick, Polus en Wells (afgekort: PPW) bevat de verklaring van het Oude en Nieuwe Testament. Simon Patrick, 1626-1707, was Anglikaans theoloog en verzette zich tegen de verroomsing onder King James II en werd later gunsteling van koning-stadhouder Willem III. Matthew Poole, 1624-1679, was een presbyteriaanse bijbelgeleerde. En Edward Wells, 1667-1727, was eveneens een theoloog. Alle drie hebben ze meegewerkt aan deze serie. Patrick heeft het commentaar op Genesis tot en met Hooglied geschreven.

Eén van de meest invloedrijke rabbi's van het Jodendom is Rashi. Ook Christenen zijn sterk door zijn manier van bijbeluitleg beïnvloed. Rabbi Solomon ben Isaac Rashi leefde in de elfde eeuw in Frankrijk. Hij is bekend geworden vanwege zijn eenvoudige uitleg van de tekst, gecombineerd met diepe inzichten vanuit de hele breedte van de Rabbijnse traditie. Hij was ook de eerste die een commentaar op de Talmoed heeft geschreven. Hij is minder messiaans dan bijvoorbeeld de midrasj. Het is bekend dat Luther via Nicolaas van Lyra (1270-1340) bij zijn Duitse Bijbelvertaling van deze Rashi gebruik gemaakt heeft. We dienen zijn Joodse uitleg wel kritisch te lezen, al kunnen we van deze uitleg veel leren.

Dan nu mijn aantekeningen:

Barnes.

Doorgaans wordt בראשית gebruikt als aanduiding van een bepaalde tijd (Gn.10:10) of van waarde (Prv.1:7). De tegenstelling is אטרית, ʼêthrîyt, het einde (Is.46:10). In Gn.1:1 wordt het absoluut gebruikt als het scheppen van iets nieuws. Het woord heeft altijd GOD tot onderwerp bij het scheppen van materie zoals hier, van dierlijk leven (Gn.1:21) en van geestelijk leven (Gn.1:27). Scheppen is iets maken uit niets dat er voorheen niet was zoals bij de straf van GOD voor Korach, Dathan en Abiram die in opstand kwamen tegen Mozes en Aäron (Nu.16:30). Elk ding of gebeurtenis is door Hem geschapen (Ml.2:10). In zijn enkelvoudige betekenis komt dit woord vaak voor in het Oude Testament en altijd in één en dezelfde betekenis.

Bunyan.

Bunyan citeert bij בראשית J.1:3; Act.17:24; 1K.8:6. En hij schrijft: Deze wereld had dus een begin en werd door de GOD des hemels geschapen. Dat werk dat wondervol veel van de grootheid, wijsheid en macht van de eeuwige GOD openbaart, mogen wij, arme stervelingen, aanschouwen opdat wij daardoor mogen zien hoe groot Hij is en gedrongen worden uit te roepen: Wat is de mens (Ps.8:2-3)! Nu kunnen wij in de schepping van de wereld verschillende zaken overwegen zoals: Wat was de orde, die GOD hield in dit werk? Of welk geheim was er in dit werk of welke waarheid bevatte het?

Calvijn.

Calvijn is een nuchtere exegeet. Het is voor hem al te gezocht het eerste woord בראשית te laten slaan op CHRISTUS. Mozes wilde eenvoudig zeggen dat de wereld niet terstond van den beginne geordend is geweest, gelijk zij thans gezien wordt, maar dat een lege chaos van hemel en aarde geschapen werd. Derhalve kan de zin aldus worden verklaard: “Toen GOD in den beginne hemel en aarde schiep, was de aarde woest en ledig.”

Dachsel.

Dächsel schrijft over בראשית dat dit eerste woord de tijd was toen Gods welbehagen aanving! En ds. Van Lingen stelt het volgende: Wat vóór dit begin was, is de eeuwigheid. Vóór dit begin was er geen tijd zoals er eens geen tijd meer zal zijn (Apc.10:6). Nu ontstaat het begrensde; bij de wording van het stof is het begin van de tijd. Engelen zijn in den beginne geschapen, want zij zijn niet eeuwig. Het Woord was in den beginne (J.1:1) en is dus eeuwig. Let er dus op dat de tijd door GOD geschapen is, zoals blijkt uit dit eerste woord van Gn.1:1!

John Gill.

John Gill schrijft het volgende: God heeft alles in principe geschapen in het begin, in het begin van de tijd, of toen de tijd begon. Zie daarbij Mk.13:19. Hemel en aarde zijn de basis waarop God alles heeft geschapen. De Targum Jerusjalmi citeert tevens Prv.3:19 en stelt dat de HEERE (!) door wijsheid de aarde heeft gegrond, waarbij Gill aantekent dat sommige van de ouden deze Wijsheid uitleggen als de Zoon van God. Daarbij stelt hij zich tegen Ionische Griekse filosofen, zoals Aristoteles (een voorloper dus van Darwin!), die beweren dat deze wereld toevallig ontstaan is door een samenvoeging van atomen. Tevens stelt hij zich tegen de valse voorstelling van de Joden in de Targum Jonathan en Targum Jerusjalmi dat het paradijs, Israël, de rechtvaardige, en Jeruzalem, geschapen waren vòòr de schepping van hemel en aarde. Gill leert dat GOD deze wereld door Zijn kracht en wijsheid geschapen heeft en dat Hij de enige Oorzaak en Auteur is van alle dingen.

Matthew Henry.

Matthew Henry schrijft: ’*In den beginne*’ is: in het begin des tijds, toen deze klok voor het eerst aan de gang werd gebracht. De tijd begon met de voortbrenging van de wezens, die door de tijd en naar de tijd worden gemeten. Vóór het begin van de tijd was er niets en niemand dan het Oneindige Wezen dat de eeuwigheid bewoont. Indien wij zouden vragen waarom GOD de wereld niet eerder gemaakt heeft, dan zouden wij slechts de raad verduisteren met woorden zonder wetenschap (Job.38:2), immers hoe kan er in de eeuwigheid van eerder of later sprake zijn? En Hij heeft haar gemaakt in het begin des tijds overeenkomstig Zijn eeuwige raadsbesluiten vóór alle tijd. De Joodse rabbijnen zeggen, dat er zeven dingen waren die GOD geschapen heeft, eer Hij de wereld schiep, waarmee zij slechts de voortreffelijkheid van deze dingen willen te kennen geven: “de wet; de bekering; het paradijs; de hel; de troon van de heerlijkheid; het huis van het Heiligdom; en de Naam van de Messias”. Maar voor ons is het genoeg te geloven: J.1:1.

JFB.

In het commentaar van JFB wordt het woord בראשית verklaard als een periode van onbekende oudheid, verborgen in de diepten van eeuwige tijden, zoals verklaard in Prv.8:22-23.

Kanttekeningen.

De Kanttekeningen leggen het begrip בראשית alsvolgt uit: “Van den tijd der schepping aller creaturen, die door de schepping in het wezen gekomen zijn; dewijl zij te voren niet geweest waren maar GOD alleen, Die zonder begin is (Ps.90:2; Prv.8:22-23; J.1:1; Kol.1:17).

Korte Verklaring.

In de Korte Verklaring schrijft Dr. G. Ch. Aalders op dit punt dat wij het woord בראשית absoluut moeten nemen en niet dienen te verbinden met het daarop volgende woord ברא. Weliswaar is dat taalkundig mogelijk maar ze is geen regel. Er zou in het Hebreeuws een andere woordkeus gebruikt zijn om deze dubbelzinnigheid te vermijden. Daarbij wordt een dergelijke constructie niet ondersteund vanuit het hele Oude Testament. Een absoluut gebruik van het woord בראשית wordt bovendien gevonden in de oude vertalingen zonder onderscheid. Het is dus **HET** begin van alles. Verder dat dit begin kunnen we niet teruggaan! Daarmee hebben we de uiterste grens in het verleden bereikt die voor ons bereikbaar is. Dat begin wordt gevormd door GODS scheppingsdaad. Wat we onder "scheppen" dienen te verstaan, zien we bij het volgende woord ברא.

Patrick.

Patrick schrijft in PPW dat in Gn.1:1 de hele zichtbare schepping ontstaan is door GODS wil. Alle zaken in hemel en op aarde, zon, maan en sterren, heelal, dagen, maanden en jaren, planten, dieren en mensen, ze hebben allemaal een begin en waren niet van eeuwigheid, zoals filosofen dromen.

Rashi.

Rashi vraagt zich bij בראשית af waarom de Pentateuch met dit woord begint. Hij geeft als antwoord met een verwijzing naar Ps.111:6, dat de HEERE daardoor de kracht van Zijn sterkte aan Zijn volk bekend gemaakt en hun de erfenis van de heidenen gegeven heeft.

Augustinus.

Tenslotte een woord van Augustinus! De bekende kerkvader Augustinus wijdt in zijn Belijdenissen of Confessiones drie boeken (XI-XIII) aan de schepping. Augustinus is biddend bezig met de schepping om de woorden uit Gn.1:1 te verstaan. Ook hij belijdt creatio ex nihilo (schepping uit niets). GOD schept door het Woord dat van eeuwigheid bij GOD was. In dit Woord GODS, de Wijsheid, spreekt GODS Zoon tot het hart. Mensen die zich afvragen: Wat deed GOD voor de schepping zijn dwaas en hebben geen begrip van de eeuwigheid. Voor Zijn schepping was er geen tijd. Er was nog geen verleden tijd (perfectum), geen tegenwoordige tijd (praesens) en geen toekomende tijd (futurum).

Samenvatting.

We komen nu tot een samenvatting van wat we vanuit dit eerste woordje בראשית naar ons toe hebben gekregen. We geven dat weer in een aantal stellingen.

1. We dienen op te passen voor de helleniserende uitleg in de Septuaginta van Hebreeuwse woorden, die religieus geladen zijn en alleen begrepen kunnen worden vanuit het Joodse denken.
2. Daarbij dienen we het woord "begin" zoals de Herziene Statenvertaling dit woord vertaalt ook goed te begrijpen, namelijk niet zoals wij dat woord gebruiken maar eveneens vanuit het Joodse denken.
3. Duidelijk is dat met dit eerste woord GOD heel het fundament van Zijn schepping heeft gegrond. Dat de schepping van hemel en van aarde alleen van GOD is uitgegaan. Voor בראשית was er niets dan alleen eeuwigheid.
4. Onze reactie op dit scheppend handelen van GOD kan alleen een uiting van verwondering zijn en van het diepste ontzag voor de majesteit van GOD.
5. Evolutie is slechts een uiting van vijandschap tegen GOD en derhalve zonde!
6. GOD schiep de hemel en de aarde in CHRISTUS JEZUS door de HEILIGE GEEST vanuit Zijn eeuwig welbehagen en ten diepste voor mensen zoals Prv.8 aantoont.
7. Daarom begint het Bijbelboek Genesis ook met de zegeningen van GOD. Deze zegeningen gaan zo heel de Bijbel door tot en met het einde van alle dingen. Maar alleen gelovigen verstaan ze. Immers CHRISTUS is het Hoofd, het Begin en het Einde.
8. Dat geldt niet alleen de schepping maar heel ons geestelijke leven.
9. Net als Augustinus belijden ook wij creatio ex nihilo. Zo is er vanuit dit woord waarmee de Bijbel begint in wezen alles gezegd!

II. ברא

Het tweede woord in Biblia Hebraica is ברא. Dit woord betekent "scheppen", "vormen". Grammaticaal staat dit woord in het Hebreeuws in de qalvorm van het verbum (

werkwoord). Deze stamformatie heeft in dit geval een actieve betekenis. Het is wat we noemen een zogenaamd perfectum, derde persoon masculinum (mannelijk), singularis, en betekent dat het handelen van GOD in het scheppen voltooid is. Een perfectum is in het Hebreeuws niet een tijdsaanduiding (temporeel) maar een aanduiding van handelen (actus) in elk geval van GOD. Dat geldt in het verleden toen GOD hemel en aarde schiep. Dat geldt in het heden wanneer GOD Zijn schepping onderhoudt en regeert. En dat geldt voor de toekomst bij de herschepping van hemel en aarde. Met andere woorden: er komt van Zijn kant niets bij. En er mag ook van de mens niets bij.

De mens kan door zijn zonde de schepping van GOD alleen maar verwoesten onverschillig of dat nu door de uitbuiting van de aarde gebeurt, door het klimaat, door oorlogsverwoesting of anderszins. Scheppen is alleen het privilege van GOD. Daarom gebruikt het Hebreeuws ook het woord ברא. Het wordt uitsluitend en alleen gebruikt voor het scheppen van GOD en overwegend in de qalvorm (38maal in het Oude Testament). Zo is ברא een terminus technicus, een technische term, voor het onvergelijkbare scheppingshandelen van GOD. Daartegenover staat het vormen door mensen die altijd aanwezige materie moeten gebruiken. Dat gold voor GOD niet. Hij schept door te spreken, vroeger en vandaag en in de toekomst. Er zijn andere woorden voor "scheppen" in het Hebreeuws, zoals עסה, ‘^{aa}s^{aa}h, יצר, y^{aa}ts^{a}r, כון, kw^{oe}n, יסד, y^{aa}s^{a}r, חדש, ch^{aa}d^{a}s, maar niet met die diepe waarde als ברא.

In het hele Oude Testament komen derivaten van dit woord voor hoewel het Hebreeuws ook andere verba gebruikt voor "scheppen" in plaats van ברא (we noemden er in de vorige alinea een aantal), namelijk in de volgende teksten: Gn.5:1-2; Gn.6:7; Ex.15:11; Nu.16:30; 2S.12:17; Ps. 51:12; Ps.89:13, 48; Qoh.12:1; Is.4:5; Is.33:25; Is.40:28; Is.41:20; Is.42:5, 12; Is.43:1, 7, 15; Is.45:7-8, 18; Is.54:16; Is.57:18; Is.65:17-18; Jr.31:22; Ez.21:24 (2maal); Am.4:13; en Ml.2:10. En in het Aramees in Dn.2:36; Dn.4:9, 12, 18, 20 (2maal), 22, 29. Maar in exact deze vorm komt dit woord behalve in Gn.1:1 voor in Gn.1:21, 27; Gn.2:3; Dt.4:32; en Is.40:26.

Zoals aangegeven wordt het Hebreeuwse ברא doorgaans weergegeven met het woord "scheppen". Toch valt ons in de gebruikte vertalingen een en ander op. In de Statenvertaling en de Herziene Statenvertaling wordt dit vertaald met hetzelfde woord, namelijk: "schiep". Dit woord is onvoltooid verleden tijd (imperfectum). Daarmee wordt in ieder geval het feit onder woorden gebracht dat het scheppen van hemel en aarde een daad van GOD is in het verleden. GODS scheppend handelen is dus voltooid. Terwijl eerder duidelijk is gemaakt dat het Hebreeuwse perfectum voor Gods handelen geldt zowel in het verleden, heden en toekomst. Wanneer de Statenvertaling en de Herziene Statenvertaling consequent waren geweest, zouden ze "heeft geschapen" hebben moeten weergeven. Daarmee zou het voltooide van GODS scheppend handelen helemaal duidelijk zijn gemaakt. De Vulgata heeft de Hebreeuwse grondtekst beter weergegeven met "creavit", dat wil zeggen: "heeft geschapen" (perfectum). Met andere woorden: GOD heeft de schepping voltooid. Het woord "creare", waarvan "creavit" is afgeleid, betekent in het Latijn: "scheppen", "voortbrengen"; "veroorzaken"; en "verkiezen". In elk geval is dan duidelijk dat hemel en aarde alleen door GODS scheppend handelen van GOD uit gezien uitverkoren en voltooid zijn.

Wellicht hebben de Statenvertaling en de Herziene Statenvertaling naar het Grieks gekeken. Immers geeft de Septuaginta dit woord weer met εποιησεν, epoièsen. Dat is een aoristusvorm van het woord ποιεω, poieeoo. En wat betekent dat? Een aoristus wordt in het Grieks niet alleen gebruikt als een verleden tijd maar ook als het begin van een handeling die weliswaar in het verleden begint maar zich in het heden voortzet. In het geval van Gn.1:1 kan de Griekse weergave van dit woord inderdaad de notie hebben van een voltooide handeling van GOD in het verleden net als bij de Statenvertaling en de Herziene Statenvertaling maar ook als een onvoltooide handeling. Alsof GOD bij het scheppen niet klaar zou zijn maar dat dit scheppend handelen op haar voltooiïng zou wachten in het heden. Dat laatste zal ongetwijfeld wel niet de bedoeling zijn maar toch zou een niet-orthodoxe uitlegger, die niet gelooft in een voltooide creatio ex nihilo door GOD, op grond van deze weergaven tot verkeerde conclusies kunnen komen.

Daarbij nog dit: De Septuaginta gebruikt voor ברא het woord ποιεω, hoewel er ook in de Septuaginta en in het Nieuwe Testament verschillende verba of werkwoorden zijn voor "scheppen", zoals αρχω, archoo, en κτιζω, ktizoo, al worden deze woorden in het Bijbelboek Genesis niet gebruikt. Maar het woord ποιεω is doorgaans het equivalent voor αρχω en wordt niet uitsluitend voor het scheppend handelen van GOD gebruikt maar ook voor het handelen van mensen en is meer een filosofisch begrip. Dit Griekse woord ποιεω heeft veel betekenissen ("maken", "handelen", enz.)

waarvan één betekenis gebruikt wordt voor "scheppen" (door GOD). Er refereren dertig Bijbelteksten in het Nieuwe Testament aan ποιεω, namelijk: Mt.3:10; Mt.4:19; Mt.5:32; Mt.7:22; Mt.12:12; Mt.17:4; Mt.19:4; Mt.20:5; Mt.21:13; Mt.26:18; Mk. 1:17; Mk.3:14; Mk.15:15; L.1:68; L.14:12; L.16: 18; L.18:7; L.19:18; J.8:41; J.14:23; Act.20:24; Act. 25:3; Act.27:18; R.13:3; E.2:15; H.3:2; H.8:9; 2P.1: 10, 15; Apc.11:7.

Het bovenstaande heeft natuurlijk alle consequenties voor de uitleg want niet filosofie voert de boventoon in het Oude en Nieuwe Testament maar theologie! Nogmaals beklemtoond, we moeten oppassen voor allerlei helleniserende uitdrukkingen in de hele Bijbel en het is goed om daarop al in Gn.1 de nadruk te leggen! We dienen daarom de conclusie te trekken dat het Griekse ποιεω niet de juiste weergave is van het "scheppen uit niets" tenzij het Grieks daar geen equivalent voor heeft en alleen gebruikt kan worden voor het "vormen uit voorhanden materie". We dienen ons te houden aan het theologische Hebreeuwse begrip van ברא dat alleen gebruikt wordt voor creatio ex nihilo! We komen nu bij de commentaren inclusief mijn aantekeningen voorzover van toepassing:

Barnes.

Barnes maakt duidelijk dat ברא "scheppen" betekent, dat wil zeggen: "iets maken uit niets". In het Oude Testament heeft dit woord altijd GOD als subject. Hij schept alle materie en alle leven in de wereld van mensen en dieren maar ook in het geestelijk leven wat het moment betreft maar ook qua existentie. Alles is door Hem geschapen. En Hij onderhoudt dat ook. In het hele Oude Testament heeft het woord één en dezelfde betekenis.

Bunyan.

Bunyan legt er de nadruk op dat God in het scheppen van deze wereld ons oneindige stof geeft tot verwondering. Want het is toch een wonder niet onder woorden te brengen dat wij, arme en zondige stervelingen, GODS grootheid, wijsheid en macht mogen aanschouwen in heel Zijn scheppingswerk en daardoor zien hoe groot Hij is. Hij verwijst naar Ps.8:2-3.

Calvijn.

Calvijn maakt de opmerking dat met het woord ברא, hier gebruikt, en niet het woord יצר, dat "vormen" of "ordenen" betekent, Mozes duidelijk maakt dat de wereld uit niets geschapen is. "Hierdoor wordt het lichtvaardig gevoelen van hen weerlegd die zich voorstellen dat er altoos een ongeordende stof heeft bestaan. Zij besluiten uit Mozes' verhaal niets anders dan dat de wereld met een nieuw gewaad is toegerust en haar een gedaante is gegeven die zij vroeger miste. Dit verzinsel was vroeger zelfs algemeen onder goddeloze menschen tot wie slechts een vaag gerucht was doorgedrongen gelijk het de gewoonte der mensen is om de waarheid GODS met vreemde verzinselen te vervalsen. Maar dat in het verkondigen van deze verfoeilijke dwaling Christenmensen behulpzaam zijn (gelijk Steuchus doet), is ongerijmd en volstrekt niet te verdragen." De Steuchus die Calvijn citeert, is Agostino Steucho of in het Latijn: Agostinus Steuchus of Eugubinus (1497/1498-1548; het verschil in geboortejaar is afhankelijk van welke kalender men gebruikt: de Juliaanse of de Gregoriaanse) was een Italiaanse humanist en een Oudtestamentische geleerde in de Pentateuch; en met name gericht tegen het opkomende protestantisme.

Dächsel.

Dächsel maakt duidelijk dat het "scheppen" de tijd is van Gods welbehagen. Hij schiep door middel van het Woord en door Zijn Geest. Niet alleen de tijd maar ook de engelen. En dit "scheppen" is maken uit niets! Het is het majesteitsrecht van GOD alleen om uit niets iets te maken. Scheppen is iets uit niets te voorschijn roepen. Het woord "scheppen" heeft een dubbele betekenis waarvan de eerste meer ziet op de voortbrenging, de oproeping van de stof en het wezen zelf uit niet; en de andere meer op de vorming en bearbeiding van de ongevormde en machteloze nog ruwe klomp die voor het voortbrengen van leven in en uit zichzelf onmachtig en onvatbaar is. Zie Ps.33:6, 9; Ps. 89: 12; Ps.136:5; J.1:1-3; Act.14:15; Act.17:24; Kol.1:16-17; en H.11:3.

Gill.

Gill benadrukt dat "scheppen" betekent "iets maken uit niets". Want hoe zou materie, die vòòr het bestaan van de wereld er niet was, opeens bij de schepping van hemel en aarde er wel kunnen zijn? Hij haalt eveneens H.11:3 aan. In het Hebreeuws is er geen enkel ander woord in gebruik om aan te geven dat "scheppen uit niets" betekent dan dit woord in Gn.1:1. Natuurlijk kan GOD ook uit voorhanden materie iets scheppen, zoals blijkt uit Gn.1:21 en 27. Maar hier in Gn.1:1 betekent ברא: iets maken uit niets.

Henry.

Henry legt er de nadruk op dat Gn.1:1, tot onze vertroosting het eerste artikel van onze geloofsbelijdenis, bewijst dat GOD, de almachtige Vader, de Schepper is van hemel en aarde en dat wij als zodanig in Hem geloven. Hij vergelijkt de schepping met een groot huis bestaande uit verdiepingen boven en beneden terwijl elke kamer goed en met wijsheid ingericht is en van het nodige voorzien. Het tekent ons de grote verscheidenheid van GODS schepping, zijn schoonheid, nauwkeurigheid, kracht, orde en verborgenheid. Er zijn immers verschijnselen in de natuur die niet verklaard kunnen worden. Maar uit wat wij van hemel en aarde zien, kunnen wij gemakkelijk genoeg de eeuwige kracht en Godheid afleiden van de grote Schepper en overvloedig stof vinden tot Zijn lof. En laten die schepping en de plaats die wij daar innemen als mensen ons herinneren aan onze plicht als Christenen dat wij steeds de hemel in ons oog en de aarde onder onze voeten moeten houden.

JFB.

JFB benadrukt dat “scheppen” het “scheppen uit niets” betekent.

Kanttekeningen.

Volgens de Kanttekeningen op onze Statenvertaling betekent scheppen “iets voortreffelijks maken dat er te voren niet geweest was of uit wat anders dat nog niet geschapen was”. Ook hieruit is duidelijk dat er geen enkele evolutie aan te pas komt! Dat dit ook geldt voor de herschepping, vernieuwing of wedergeboorte is zonneklaar. Wanneer GOD de HEILIGE GEEST een mensenkind herschept, komt er van onze kant niets aan te pas maar is dat alleen GODS werk. Er is geen voorbereiding van onze kant. Er is ook geen “regeneratio dormans” of slapende wedergeboorte! Wel gebruikt GOD er de prediking van Zijn Woord voor (1P.1:23). Dat is ook ons geloof: Ik geloof in GOD, de almachtige Vader, de Schepper des hemels en der aarde (Apostolische Geloofsbelijdenis, artikel I).

Korte Verklaring.

De Korte Verklaring stelt dat in het Oude Testament “scheppen” uitsluitend gebruikt wordt van de werkzaamheid GODS maar van mensen nooit wordt gebezigd. Het wordt ook gebruikt voor de machtsdaden van GOD welke tot onderhouding of vernieuwing van de wereld behoren. Als voorbeelden noemt dit commentaar: het natuurverschijnsel van de wind (Am.4:13); door GOD gezonden rampen (Is.45:7); wonderen ten behoeve van Israël (Ex.34:10); terugkeer uit de ballingschap (Is.41: 20; Jr.31:22); vernieuwing van het zondige mensenhart (Ps.51:12), de lof die GOD op mensenlippen legt (Is.57: 19); en de nieuwe hemel en de nieuwe aarde (Is.65:17). Tevens benadrukt dit commentaar dat dit woord absoluut gebruikt wordt en niet verbonden wordt met “accusativi” (lijdende voorwerpen) van enige stof zoals bij verba als “maken”, “vormen”, “vervaardigen”. Het commentaar verwijst ook naar R.4:17 en H.11:3. Dit eerste woord wil onze harten omhoog heffen tot GOD. De Bijbel openbaart ons GOD als Schepper.

PPW.

PPW benadrukt eveneens dat “scheppen” betekent dat GOD hemel en aarde maakte uit niets.

Rashi.

Rashi legt de woorden בראשית ברא uit als slaande op “het begin van Zijn weg” (Prv.8:22) en op Israël als “de eersteling Zijner inkomste” (Jr.2:3). Nu is dit van een orthodoxe rabbijn te verwachten, al ontkennen we niet dat Jr.2 Israël bedoelt als de eersteling. Dat zegt het verband heel duidelijk. Maar dit wordt wel bedoeld als bestraffing omdat Israël in Jeremia’s dagen niet geluisterd heeft naar GODS geboden. En het citaat uit Prv.8 spreekt over de Wijsheid, Die naar ons begrip niemand anders is dan CHRISTUS als de eeuwige Zoon van GOD.

Samenvatting.

Wanneer we tot een samenvatting komen van wat commentaren ons in dit verband bieden, geven we dat weer in een aantal stellingen:

1. Ze benadrukken het feit van creatio ex nihilo heel duidelijk.
2. Daarbij ontkennen zij en wij met hen een darwinistisch en deïstisch evolutieproces.
3. Met de schepping is ook het Bijbelse gegeven duidelijk dat GOD deze geschapen werkelijkheid nog onderhoudt.

4. Het feit van GODS schepping leert ons omhoog te kijken en ons te verwonderen over hoe wonderlijk GOD alles gemaakt heeft. Dan zien we het wonder in elk onderdeel van Gods schepping en aanbidden we Zijn welbehagen alleen.
5. En als dat hier al het geval is voor een gelovige, hoe zal het dan voor ons zijn wanneer straks alle raadsels zijn opgelost in de nieuwe hemel en de nieuwe aarde waar geen zonde is en GOD zal zijn alles en in allen!

III. אלהים.

We komen nu bij het derde woord. Dit woord komt in het Oude Testament 2250 maal voor met allerlei derivaten, suffixen, etc.; in Gn.1 al 32 maal. Ik doel op het woord אלהים, God. Het woord wordt in de diverse door mij gebezigde vertalingen alsvolgt weergegeven: "Θεος" (Septuaginta), "Deus"(Vulgata) en "God" (Statenvertaling en Herziene Statenvertaling). Voordat ik hier nader op inga, stel ik vast dat er in het Oude Testament vele andere Godsnamen gebruikt worden. Wanneer ik toekom aan de Bijbelpassages waarin deze namen vermeld staan, ga ik er dieper op in. Voor nu volsta ik met het onderstaande:

אל שדי, El SJaddai. God, de Almachtige. Zie Gn.17:1.

אל עליון, El 'Eljoon. God, de Allerhoogste. Zie Gn.14:18-19.

יהוה, HEERE. Zie Gn.2:4; Ex.3:14. Helaas geeft de Septuaginta deze Naam weer met Κυριος. Dat is echter in wezen verkeerd. Want de Joden in de Diaspora waren gehelleniseerde Joden die in een wereld verkeerden van een heel andere sociologische aard, denken en geloof dan Joden in Israël. De Bijbel waarin GOD יהוה heet, is de Bijbel van een volk. De Bijbel waarin GOD Κυριος heet, is de Bijbel van de wereld. De Septuaginta is geen vertaling maar een aanpassing van het oorspronkelijke. We komen er later op terug. Zeker bij de beantwoording van de vraag naar twee scheppingsverhalen, de GOD van Gn.1 (אלהים) of de GOD van Gn.2 (יהוה). Maar er is geen tegenstelling. GOD openbaart Zich als אלהים om duidelijk te maken dat Hij de GOD der ganse aarde voor alle mensen is. En GOD openbaart Zich als יהוה om Zijn verbondsrelatie te benadrukken met Zijn volk Israël.

יהוה צבאות, HEERE der heirscharen. Zie 1S.1:3.

אלהים יראה, GOD (voor)ziet. Zie Gn.22:8.

יהוה רפאך, Ik ben de HEERE, uw Heelmeester. Zie Ex. 15:26.

יהוה נסי, De HEERE is mijn Banier. Zie Ex.17:1.

יהוה שלום, De HEERE is vrede. Zie Jdc.6:24.

יהוה רעי, De HEERE is mijn Herder. Zie Ps.23:1.

יהוה צדקנו, De HEERE: onze Gerechtigheid. Zie Jr.23:6. De bekende Robert Murray M'Cheyne, die zo jong gestorven Schotse prediker en geloofsheld, dichtte op grond van deze Naam het treffende gedicht met als titel (in het Nederlands): De HEERE, onze Gerechtigheid. Dit is het wachtwoord der hervormers.

1
Eens was ik een vreemd'ling voor God en mijn hart;
Ik kende geen schuld en gevoelde geen smart.
Ik vroeg niet: "Mijn ziele, doorziet gij uw lot?
Hoe zult gij rechtvaardig verschijnen voor GOD?"

2
Al sprak daar een stem uit de Heilige Blaân
Van 't Lam, met de zonden der wereld belaân,
Ik zocht bij de kruispaal geen veilige wijk:
'k Stond blind, en van verre, in mij zelven zo rijk.

3
Ik deed als Jeruzalems dochters weleer;
Ik weende om de pijn van mijn lijdende HEER',
En dacht er niet aan, dat ik zelf door mijn schuld
Zijn kroon had gevlochten, Zijn beker gevuld

4
Maar toen mij GODS GEEST aan mijzelf had ontdekt
Toen werd in mijn ziele de vreeze gewekt,
Toen voelde ik wat eisen GODS heiligheid deed;
Daar werd al mijn deugd een wegwerpelijk kleed!

5
Toen vluchtte ik tot Jezus! Hij heeft mij gered;
Hij heeft mij verlost van het vonnis der wet;
Mijn Heil en mijn Vrede en mijn Leven werd Hij;
Ik boog me, en geloofde, en mijn GOD sprak mij vrij.

6
Nu ken ik die waarheid, zo diep als gewis,
Dat CHRISTUS alleen mijn Gerechtigheid is:
Nu tart ik de dood, nu verwin ik het graf,
Nu neemt mij geen satan de zegekroon af!

7
Nu reis ik getroost onder 't heiligend kruis
Naar 't erfgoed daarboven, in 't Vaderlijk huis.
Mijn JEZUS geleidt mij door de aardse woestijn,
"Gestorven voor mij!" zal mijn zwanenlied zijn."

יהוה שמה, De HEERE is aldaar. Zie Ez.48:35.

Tenslotte noemen we de belangrijkste Naam van GOD, de Naam boven alle Naam, waarmee GOD Zich aan Zijn volk van Joden en heidenen heeft geopenbaard, namelijk de Naam van onze HEERE JE-

ZUS CHRISTUS. Zie Ph.2:9-11 en H.1:3. Want wat is de Naam, Die GOD aan Zijn Zoon in het bijzonder gegeven heeft? De Naam boven alle naam? Dat is niet de Naam van JEZUS al is er geen zoeter en heerlijker Naam. Dat is niet de Naam van CHRISTUS al is Hij gezalfd met de HEILIGE GEEST in alle volheid. Maar het is de Naam van HEERE, IK BEN DIE IK BEN. Met die Naam (Mt.1:23) is Hij op aarde gekomen en met die Naam is Hij naar de hemel gevaren (Mt.28:20). Daarom schrijf ik de naam HEERE wanneer de HEERE JEZUS wordt bedoeld altijd met hoofdletters al doet de Statenvertaling dat niet. Want deze Naam is de Godsnaam waarmee GOD Zich in het bijzonder aan Zijn volk heeft geopenbaard. Nogmaals moeten we die Naam niet verwarren met het Griekse Κυριος. We moeten de Godsnaam eerbiedig gebruiken. En die eerbied die we voor Hem hebben, mogen we best tot uitdrukking brengen in hoofdletters.

Terug naar אלהים in Gn.1:1. Dit is de eerste Naam van GOD die in de Bijbel voorkomt. Deze Naam is aanduiding van de sterke, almachtige en scheppende GOD tegen Wie geen schepsel of engel iets vermag. Er is tegen Hem niets bestand. Het valt op dat deze Godsnaam in de pluralis staat. Letterlijk staat er dus “goden”; al wordt dit doorgaans opgevat als een plurale tantum; dwz. het woord staat in het meervoud maar betekent een enkelvoud. Het subject of onderwerp Wie in den beginne hemel en aarde geschapen heeft, is deze GOD, אלהים. Terwijl het verbum dat het subject regeert in singularis staat geschreven. Want het woord ברא is in de qalvorm, perfectum, derde persoon, singularis, geschreven. Deze GOD dus! Hoe zit dat?

Waarschijnlijk is de DRIEËNIGE GOD bedoeld naar analogie van 1J.5:7: GOD de VADER, GOD de ZOON en GOD de HEILIGE GEEST. Een en ander behoeft bepaald niet strijdig te zijn met de belijdenis van Israël in Dt.6:4 dat de HEERE één is, enig en uniek. De vertaling van Gn.1:1 zou dus kunnen zijn: ‘*Vanuit Zijn welbehagen heeft GOD DRIEËNIG de hemel en de aarde geschapen ...*’. Dat zou de vertaling zijn die mijns inziens recht doet aan de Hebreeuwse woorden. Dat zou ook niet alleen mijn voorkeur maar ook mijn werkvertaling zijn. Bovendien zou men op grond hiervan ook Gn.1:26 goed kunnen verklaren; ik doel op de woorden ’*Ons mensen*’, ‘*naar Ons beeld*’, ‘*naar Onze gelijkenis*’. Want die woorden staan er niet zo maar! We mogen er niet over heen lezen! Overigens is deze verklaring omstreden! Zie hier onder de opvatting van Calvijn!

Calvijn stelt dat אלהים een “meervoudig getal” is. Maar om “hierin GOD als de drie Personen, Vader, Zoon en Heilige Geest” te “onderscheiden” acht hij “de grond onvoldoende”. Hij wil de lezers opwekken “dat zij zich zullen wachten van dergelijke gewelddadige uitleggingen”. Het lijkt of we hier “een bewijs hebben tegen de Arianen ten behoeve van de Godheid des Zoons en des Geestes, en ons intussen verwikkelen in de dwaling van Sabbellius”. Deze Sabbellius was een monnik uit de derde eeuw die leerde dat GOD slechts uit één Persoon bestaat, het zogenaamde modalisme of monarchianisme. Calvijn vervolgt dan dat het een ketterij is dat GOD “Zich in drie verschillende gedaanten of verschijningsvormen heeft geopenbaard”, zoals bijvoorbeeld een acteur die voor zijn verschillende rollen verschillende maskers gebruikt. Consequentie van deze ketterij is dat de Vader heeft geleden en is gekruisigd en dat de Zoon komedie speelde toen Hij tot Zijn Vader in de hemel bad; immers dat was Hij Zelf. Een tegengestelde zienswijze is het zogenaamde tritheïsme met drie zelfstandige Goddelijke Personen. Dat is ook een ketterij.

Calvijn zegt vervolgens: “Mozes voegt er bij dat אלהים heeft gesproken en dat de Geest van אלהים over de wateren zweefde. Wil men hier drie Personen opmerken, dan zijn Zij niet onderscheiden. Immers dan volgt dat de Zoon door Zichzelven is gegenereerd en de GEEST niet is van den Vader maar van Zichzelven. Mij is ’t voldoende dat het meervoudig getal ons de deugden GODS die Hij in het scheppen der wereld heeft getoond verkondigt. De Schrift leidt ons toch steeds tot de Vader en Zijn Woord en GEEST. Deze ongerijmdheden weerhouden ons om ze op de Goddelijke Personen te laten slaan wat Mozes heel eenvoudig van GOD Zelf verhaalt. Maar hier is aan GOD die Naam toegekend welke Zijn macht uitdrukt Die tevoren enigermate in Zijn eeuwig bestaan lag verborgen.”

In wezen vat Calvijn deze Godsnaam op als een plurale tantum of een pluralis intensivus dat het Hebreeuws ook kent. Want in het Hebreeuws treffen we woorden aan die een uitgebreidheid in ruimte of tijd uitdrukken en abstracte woorden met een meervoudsuitgang die in het enkelvoud zijn weergegeven; in het Latijn noemen we de constructie van deze woorden pluralia tantum. We denken dan aan woorden als חיים, ch^{a}jj^{i}m, die we weergeven met “leven”; נעורים, n^{a}‘w^{o}ry^{i}m, die we weergeven met “jeugd”; זקנים, z^{e}q^{a}ny^{i}m, die we weergeven met “ouderdom”; סנורים, s^{e}nw^{o}ry^{i}m, die we weergeven met “blindheid”; en מישרים, m^{i}jsj^{a}ry^{i}m, die we weergeven met “gerechtigheid”. We kunnen bij אלהים ook denken aan een pluralis intensivus; een woord dat niet alleen enkelvoudig

maar ook meervoudig gebruikt wordt voor “goden”, zie Ps.82:1. Maar in zulke gevallen slaat dit woord dan niet op de Schepper van hemel en aarde. We denken ook aan woorden als אדנים, ’^{a}d^{o}ny^{i}m, en בעלים, b^{a}’^{a}ly^{i}m, “heer” of “heren”.

Voor ons is echter de uitleg van Calvijn van deze Godsnaam niet overtuigend. Wanneer men de Naam vertaalt met “de DRIEËNIGE GOD” vertaal je enkelvoud maar bedoel je toch de GOD, Die Zich openbaart als de VADER, de ZOON en de HEILIGE GEEST. Voor hen die niet in de GOD van de Bijbel geloven of unitariër zijn, is deze Naam aldus opgevat een reuke des doods ten dode en reden tot afgoderij, maar voor ons is deze heerlijke Naam een reuke des levens ten leven en een bevestiging voor ons geloof in de Drieënige; al blijft de belijdenis van de Drieëenheid voor ons een mysterie. We denken daarbij aan een uitspraak van de kerkvader Augustinus: “dictum est: tres persona, una substantia; non ut illud diceretur, sed ne taceretur”. Dat wil zeggen: “er is gesteld drie in Personen, één in Wezen, niet opdat er iets gezegd zou worden maar opdat er niet gezwegen zou worden”.

Werkelijk, GOD is groot en wij begrijpen Hem niet (Ps.33:6, 9). Namelijk dat door het Woord des HEEREN de hemelen gemaakt zijn en door de GEEST van Zijn mond al hun heir. Daarom volgt op Gn.1:1 ook Gn.1:2 en lezen we in J.1:3 dat door het Woord (=CHRISTUS) alles gemaakt is. Zie verder Ex.20:11; 1Kr.16:26; Neh.9:6; Job.26:13; Job.38:4; Ps.8:4; Ps.96:5; Ps.102:26; Ps.104:24, 30; Ps.115: 15; Ps.121:2; Ps.124:8; Ps.134:3; Ps.146:6; Ps.148:4-5; Prv.3:19; Prv.8:25-30; Qoh.12:1; Is.37:16; Is. 40:26, 28; Is.42:5; Is.44:24; Is.45:18; Is.51:13, 16; Is.65:17; Jr.10:12; Jr.32:17; Jr.51:15; Zch.12:1; Mt. 11:25; Act.4:24; R.1:19-20; R.11:36; 1K.8:6; E.3:9; H.1:2; H.3:4; 2P.3:5; Apc.3:14; Apc.4:11; Apc.10:6; Apc.14:7; Apc.21:6; en Apc.22:13. Wat opvalt bij deze Bijbelteksten is de schepping in zes dagen en dat GODS vinger de Thora schreef. Dat de HEERE alleen alles geschapen heeft zonder voorhanden materiaal. Dat GOD DRIEËNIG alles geschapen heeft met wijsheid vanwege Zijn eeuwige goedertierenheid, eeuwige trouw en eeuwig welbehagen door slechts te spreken – maar welk een wonder! – opdat de mens het wonder van de schepping zou verstaan. Eer er één molecule of atoom was, heeft de HEERE in CHRISTUS hemel en aarde geschapen voor zondige mensen. Geen ding is bij GOD onmogelijk. GOD formeert ook de geest van de mens in zijn binnenste. CHRISTUS is Begin en Einde, de Alfa en de Omega, de Eerste en de Laatste. Laten we niet naar beneden maar omhoog kijken waar GOD is. Vol verwachting blijf ik uitzien hoe GOD straks nieuwe hemelen en een nieuwe aarde zal scheppen.

Commentaren. We komen nu bij de aantekeningen uit diverse commentaren die ik heb geraadpleegd; natuurlijk voorzover van toepassing. We gaan voorbij aan de commentaren van Bunyan, Calvijn, Kanttekeningen, PPW en Rashi die op dit Hebreeuwse woord niets toevoegen dan wat eerder genoemd is.

Barnes. Barnes maakt duidelijk dat het Hebreeuwse woord voor “GOD” geen eigennaam is maar de Eeuwige en Almachtige aanduidt. Soms wordt het meervoud “goden”, zoals er eigenlijk staat, in de Schrift gebruikt voor rechters (Ps.82:6) en door CHRISTUS herhaald (J.10:34). Zo komt de betekenis van dit woord ook voor in Ex.21:6; Ex.22:8, 28. Mozes was voor Aäron toen hij naar Faraö ging op last van GOD als een god door wiens mond GOD sprak (Ex.4:16) en zo ook voor Faraö (Ex.7:1). In elk geval is geen sprake van enige vorm van polytheïsme. Maar אלהים is volgens hem de openbaring van de DRIEËNIGE GOD: GOD de VADER, GOD de ZOON en GOD de HEILIGE GEEST.

Dächsel. Dächsel meent dat het Hebreeuwse woord een meervoudige vorm is en macht betekent. Het commentaar verwijst naar 1J.5:7. Waarbij gesteld wordt dat in de schepping van hemel en aarde al de deugden van GOD op het heerlijkst hebben uitgeblonken.

Gill. Gill wijst er bij de naam אלהים op dat Hij het enige Voorwerp is van aanbidding voor alle mensen zoals Hij het enige Voorwerp van aanbidding was voor het Joodse volk. De pluralis wijst op de Drieëenheid van de levende GOD, immers, alle Drie Personen waren betrokken bij de schepping van alle dingen (Ps.33:6).

Matthew Henry. Volgens dit commentaar duidt אלהים op de kracht van GOD, de Schepper. Want wat minder dan almachtige kracht kon alle dingen uit niets voortbren-

gen? Het meervoud bevestigt ons geloof in de drieëenheid die helder en duidelijk geopenbaard is in het Nieuwe Testament al was het wat duister in het Oude. De Zoon van GOD, het eeuwige Woord en de Wijsheid des Vaders, was bij Hem toen Hij de wereld schiep (Prv.8:30), ja, er wordt ons herhaaldelijk gezegd dat de wereld door Hem gemaakt is en dat zonder Hem geen ding gemaakt is dat gemaakt is (J.1:3, 10; E.3:9; Kol.1:16; H.1:2). O, welke hoge gedachten moeten in ons hart gevormd worden van die grote GOD tot Wie wij naderen in Godsdienstige aanbidding en van die grote Middelaar in Wiens naam wij tot Hem naderen!

JFB. Bij JFB betekent de Naam GOD de Sterke en de Machtige. Het meervoud wijst op de drieëenheid. Dit commentaar citeert dezelfde teksten als bij Matthew Henry.

Korte Verklaring. De Korte Verklaring brengt onder woorden dat het scheppen een daad is van de DRIEËNIGE GOD. Daarom leert ons dit om onze harten omhoog te heffen tot GOD. GOD is de Schepper van alle dingen. En alle dingen bestaan alleen door Hem.

Samenvatting. Uit bovenstaande is duidelijk dat het Oude Testament een Woord voor de wereld heeft en niet voor Israël alleen. Dat Israël GODS heil alleen voor zichzelf en het eigen volk heeft beperkt, is haar als zonde aangerekend en wordt onder andere door de profeten in het algemeen en door het Bijbelboek Jona in het bijzonder gecorrigeerd. Het Nieuwe Testament zet in CHRISTUS JEZUS deze Oudtestamentische lijn voort met alle consequenties vandien. De oorsprong van GODS opdracht tot Christelijke zending ligt niet alleen in het Nieuwe Testament maar is reeds in het Oude Testament te vinden.

Nadere uitleg. Wanneer we dieper naar de Hebreeuwse vorm van het woord אלהים kijken, vallen ons een aantal zaken op die onze mening bevestigen. Want heel opmerkelijk is het feit dat deze Godsnaam met een alef, de Hebreeuwse א, begint. Deze alef is de eerste consonant en heeft ook de getalswaarde 1 zoals elke Hebreeuwse consonant een bepaalde getalswaarde heeft; de tweede consonant is beth, de Hebreeuwse ב, en heeft de getalswaarde 2. Daarmee begint Gn.1:1. Daarmee begint de Thora.

Maar de א heeft geen klank, is eigenlijk alleen een verzuchting, een ademtocht. Deze consonant is onhoorbaar. De vocaal die er onder staat wordt wel gehoord maar de consonant boven deze vocaal, de א, hoort men niet in tegenstelling tot andere consonanten van het Hebreeuws. En toch begint GOD met de א wel de schepping van hemel en aarde en de schepping van de mens. Hij is de ouverture van de schepping. Het is Zijn welbehagen om deze wereld inclusief de mens te scheppen. Zie 1K.2:9 met Is.64:4.

In wezen hoef je niet veel te horen of te zien als je het zuchten van de schepping en van het schepsel maar opmerkt met je hart door de HEILIGE GEEST (R.8:22-28). Want wie in dit zuchten de א hoort, ervaart tevens het trillen van het ene uiterste van de aarde tot het andere. Want dat gaat door heel de kosmos heen. De א is een consonant zonder klank maar deze vibreert tot in alle uithoeken van de schepping. Daarom begint GODS liefde in de schepping met א (2K.12:4). De apostel Paulus wist Wie de א is. Hij had Hem zelf al was het maar een enkele zucht uit louter genade gehoord en gezien!

Daarbij is ook uit heel dit eerste vers te merken dat GOD vanuit Zichzelf de wereld maar bovenal de mens wilde scheppen. Vanuit Zijn eeuwig welbehagen. Daarom is het scheppen van GOD de overgang van één naar twee. De overgang van א naar ב. Menselijk gesproken doet GOD als het ware in Zijn schepping een stapje terug, want dan kun jij, mens, er ook zijn. In wezen betekent א verbinding. Wie deze consonant in het Hebreeuws goed beziet, ziet twee keer de consonant י, yod.

Een א met een י boven en een י beneden terwijl een soort haakje, de consonant ו, waw, die samenbindt. Met andere woorden: er is een Goddelijk boven in de hemel en een Goddelijk beneden op de aarde die GOD in Zijn schepping gelegd heeft want GOD heeft de mens bijna Goddelijk gemaakt (Ps.8; H.2:6-9). Daarbij heeft de consonant ו in het Hebreeuws de getalswaarde zes. En zes is het getal van de mens. Eigenlijk vormt dus de mens de verbinding tussen het Goddelijke boven en het Goddelijke beneden. Maar dan gaat het wel over de Mens Die GOD en mens tegelijk is. Het gaat dan wel over de Zoon des mensen, GODS Zoon, de Messias Die mens werd. In wezen spreekt Gn.1:1 al is het op een verborgen manier dus al van CHRISTUS!

Naast GOD de VADER spreekt niet alleen GOD de ZOON in Gn.1:1 maar ook GOD de HEILIGE GEEST in Zijn toepassende arbeid. Ja, GOD DRIEËNIG is in Gn.1:1 aan het woord. Want al wist GOD wat en wie de mens was en dat deze in zonde en ongerechtigheid zou vallen is Hij toch met scheppen begonnen. Want scheppen is offeren. Toen GOD Zichzelf wegschonk in Zijn scheppen, offerde Hij Zichzelf. GOD kijkt daarbij niet naar het nut naar wat het scheppen oplevert en naar de plussen en de minnen. GOD kijkt in Zijn onpeilbare en eeuwige liefde naar de mens. En dan wordt één twee. Dan is naast א ook plaats voor ב. Vandaar dat het begin van de Bijbel begint met ב.

Tegelijk kan twee ook één worden. Maar dat is alleen door het werk van GOD de HEILIGE GEEST. Immers is zonder de א alles dood. Zonder א is אדם, Adam, alleen maar דם, $d^{aa}m$, bloed. Zonder א is אמת, $'^{\hat{e}}m^{\hat{e}}t$, waarachtig, alleen maar מת, $m^{oe}t$, dood. Daarom moet de א eraan te pas komen wil een mens werkelijk mens worden zoals hij door GOD is bedoeld. Dat is het werk van GODS GEEST. En als u weet dat א en ב in het Hebreeuws samen het woord voor vader vormen, אב, ab. Dan wordt één twee. Alleen door het offer van GOD de ZOON wordt GOD VADER. Maar ook dit dat door het werk van de HEILIGE GEEST twee weer één kan worden, dus dan krijg je niet אב, maar אבא, abba, lieve VADER. En zie, dan wordt alles nieuw. Een schare die niemand tellen kan. GOD, het Begin en het Einde. GOD, alles en in allen. Inderdaad en ten volle א.

Heel anders dan in het bovenstaande is gestameld is het gesteld met het Griekse woord voor GOD, het woord θεος. Dat woord is weliswaar religieus gekleurd maar stamt uit de Griekse godenwereld. In wezen is dit woord een filosofisch begrip. Het is geen monotheïsme, ééngodendom zoals in het Oude Testament; het is polytheïsme, veelgodendom. Goden krijgen anthropomorfe eigenschappen, mensvormige karakters. Mensen worden goden. Kijk maar in de zogenaamde sportwereld! Ze worden als god vereerd. Daarmee is het tweede gebod in het Oude Testament in flagrante tegenspraak. In wezen is het Griekse woord voor GOD pantheïstisch van strekking. Waarschijnlijk heeft het Grieks geen woord wat de diepte van het Oudtestamentische woord voor GOD kan peilen. Intussen komt wel de vraag op ons af: houden wij het met θεος of met אלהים?

IV. את, ואת.

We komen bij het hebreeuwse woordje את, 't, en ook ואת, w^{e}'t. we kunnen daar verder kort over zijn. Ook de diverse commentaren zwijgen over deze twee korte Hebreeuwse woordjes. Deze woorden worden namelijk in onze taal niet weergegeven. Het laatste woordje, ואת, met een samenvoegend lidwoord geven we alleen weer met "en". Ze zijn notae accusativi of notae obiecti welke aangeven dat de woorden "hemel" en "aarde" met alles wat er in is door GOD geschapen zijn en als zodanig zijn deze notae dus belangrijk en in Gn1:1 lijdend voorwerp. Hemel en aarde zijn beslist niet door toeval ontstaan. GOD is het Onderwerp van de schepping, van dieren en mensen, van planten en hemellichamen. Zij allen zijn slechts voorwerpen van Zijn scheppend handelen; maar o hoe heerlijk! In een enkel grassprietje mogen wij GOD, onze Schepper, aanbidden. Hij is א en ת: את. De eerste en de laatste letter van het Hebreeuwse alfabet. De Eerste en de Laatste.

V. השמים, $h^{a}sjsj^{aa}m^{a}y^{i}m$.

Het volgende woord is השמים. Dit Hebreeuwse woord betekent letterlijk "de hemelen" en is dus pluralis. De vraag is: waarom wordt dit woord in de TeNaCh in de pluralisvorm geschreven terwijl de vertaling van dit woord, zeker in de Statenvertaling en Herziene Statenvertaling, doorgaans singularis geeft? Dat is op heel veel plaatsen in de Bijbel het geval. In het Hebreeuws heet dit woord dan ook een plurale tantum. Dat wil zeggen: er staat in de oorspronkelijke taal een pluralis maar wij vertalen dat woord met een singularis.

Zoals gezegd: deze pluralisvorm in het Hebreeuws wordt zowel met "hemel" als "hemelen" in de Statenvertaling en de Herziene Statenvertaling weergegeven. Soms wordt de pluralis gebruikt en wordt het woord weergegeven als "hemelen" (163maal). Soms wordt de singularis gebruikt en wordt het woord weergegeven als "hemel" (394maal). En voor de volledigheid: de combinatie "hemel en aarde" komt in heel de Bijbel 127maal voor. Maar daar over straks meer. Vanzelfsprekend kom ik er bij de weergave van de commentaren op terug.

Het woord שמים, $sj^{aa}m^{a}y^{i}m$ of met een lidwoord השמים, $h^{a}sjsj^{aa}m^{a}y^{i}m$, betekent: "hemel", "hemelen", "luchtruim", "dampkring", "firmament". Het Hebreeuws kent daarbij de stijlfiguur van het zogenaamde merisme. Merisme is afgeleid van het Griekse μερισμος, merismos. In deze stijlfiguur wordt het geheel aangeduid door enkele delen te noemen. Dit geldt ook voor het Hebreeuwse woord שמים en voor de combinatie "hemel en aarde".

BIJBELSTUDIE GENESIS 1:1

Wanneer Gn.1:1 stelt dat GOD vanuit Zijn welbehagen hemel en aarde geschapen heeft zonder aanwezig materiaal omdat dat er niet was, betekent dit vanuit de stijlfiguur van het merisme dat het hierbij gaat om alles wat in de hemel en op de aarde leeft, dus ook hemellichamen, sterrenstelsels, planeten, dieren, vissen, planten, bomen, mensen, enzovoorts. Zoals gezegd komen we er nog op terug. In elk geval drukt het Hebreeuwse woord שׁמים ook alles wat aan en vanuit de hemel verschijnt zoals “zand”, “stof”, “storm”, “onweer”, “bliksem”, “regen”, “sneeuw”, “vorst”: alles wat de seculiere mens natuurverschijnselen pleegt te noemen.

Bijbels gesproken, is het echter GOD Die dit alles geeft zowel tot oordeel als tot zegen. Daarom kan de Schrift hemel en aarde tot getuigen aanroepen om GODS werken te verzegelen. Het begrip “hemel” heeft dan meer betrekking op het hoge en het begrip “aarde” heeft dan meer betrekking op het diepe. Daarbij kan dit begrip ook staan voor “GOD in de hemel”. Het Nieuwe Testament kent de begrippen “Koninkrijk GODS” en “Koninkrijk der hemelen”. Deze beide begrippen betekenen hetzelfde. Maar uit piëteit voor het Joodse gevoelen dat moeite heeft met het uitspreken van de naam “GOD” wordt daarom in plaats van het “Koninkrijk GODS” de uitdrukking gebezigd “Koninkrijk der hemelen”. Maar zoals gezegd, we komen erop terug.

We noemen een aantal Bijbelteksten, die van toepassing zijn op de woorden “hemel” en “hemelen” in de Statenvertaling en de Herziene Statenvertaling: Gn.6:17; Gn.7:19; Gn.19:24; Ex.9:8, 22; Ex.10:21; Dt.11:17: Dt.28:12, 23; Joz.2:11; Jdc.5:20; 1S.2:10; 2S.22:14; 1Rg.8:35; 1Rg.18:45; 2Rg. 1:10, 12, 14; 2Rg.7:19; 2Rg.19:15; 2Kr.20:6; 2Kr.28:9; Neh.2:20; Neh.9:28; Job.9:8; Job.16:19; Job. 22:14; Job.26:13; Ps.73:25; Ps.89:6; Ps.115:3; Prv.30:19; Qoh.1:13; Qoh.3:1; Is.14:12-13; Is.44:24; Is. 45:18; Is.51:6, 16; Is.66:22; Jr.2:12; Jr.10:11; Jr.32:17; Jr.51:48; Thr.3:58; Ez.1:1; Ez.32:8; Dn.4:22; Dn.6:28; Hos.2:20; Am.9:6; Hgg.2:22; Zch.5:9; Mt.16:1-3, 19; Mt.19:14; Mt.22:30; Mt.24:29-30; Mk. 12:25; Mk.13:25; L.10:18; L.22:43; J.12:28; Act.7:56; Act.10:12,16; R.1:18; Ph.3:20; Kol.1:20; 1Th. 4:16; H.7:26; 1P.1:4; en Apc.21:1-3.

We noemen ook het aantal Bijbelteksten die van toepassing zijn op de woorden “hemel en aarde” in de Statenvertaling en Herziene Statenvertaling: Gn.2:4; Ex.20:11; Dt.30:19; Ps.124:8; Jr. 51:16; Mt.28: 18; J.3:16; Act.4:24; en Apc. 9:1. Soms komt ook de Bijbelteksten “aarde en hemel” in de Statenvertaling en Herziene Statenvertaling voor zoals in 1Kr.21:16; Ps.148:13; Ez.8:3; en Apc.20:11.

Het Griekse woord voor “hemel” is ουρανος, ouranos, en in onze tekst ουρανον, oeranon, als accusativus, lijdend voorwerp. Dit woord komt in de Septuaginta 667maal voor en in het Nieuwe Testament 284maal zowel in singularis als in pluralis. In de Griekse wereld betekent dit begrip net als in het Hebreeuws “firmament”. Tegelijk is “hemel” de plaats van een godheid. In de Griekse mythologie is de afgod Oeranos de vader van de afgod Zeus. Later is deze Oeranos door zijn zoon Kronos (tijd!) ontmand. Bij de Grieken brengt de aarde de hemel uit zichzelf voort en worden hemel en aarde aan elkaar gelijk! De hemel is de plaats van de afgoden en identiek aan de Olympus.

De Joodse filosoof Philo van Alexandrië heeft de ideënleer van Plato, een Griekse filosoof, de speculaties van de Stoa, een Latijnse stroming, en Bijbelse uitspraken met elkaar verbonden. Iedereen gaat naar de hemel bij het sterven. Er is geen hel! De conclusie is mijns inziens gewettigd dat in het licht van bovenstaande en vergeleken met de Oudtestamentische noties het Griekse woord ουρανος een totaal verkeerde weergave is van het Hebreeuwse שׁמים. Het woord in het Hebreeuws is een godsdienstig begrip en het Griekse woord is een heidens, filosofisch en mythologisch begrip. Jeruzalem kunnen we nooit vereenzelvigen met Athene. Wanneer vandaag gesteld wordt dat iedereen naar de hemel gaat als hij sterft (de leer van het universalisme of alverzoening) is dat gebaseerd op deze heidense gedachten (in het licht van bovenstaande) maar niet op Bijbelse gedachten; en is dit meer een wens dan een op de Bijbel gegrond feit!

Dat een en ander van invloed is op het begrip “Koninkrijk der hemelen” (βασιλεια των ουρανων) en “Koninkrijk GODS” (βασιλεια του θεου) in het Nieuwe Testament, is zonneklaar. Over helleniserende invloeden van de Bijbel gesproken die doorklinken tot in onze tijd toe! Daarbij komt de uitdrukking “koninkrijk der hemelen” alleen voor in het Evangelie naar de beschrijving van Mattheüs. Zie Mt.4:17; Mt.5:10; Mt.11:12; Mt.13:47 (en meer voorbeelden); en Mt.25:1 (en meer gelijkenissen). De uitdrukking “koninkrijk GODS” komt één keer in het Oude Testament voor in Esr.4:24 en vaak in het Evangelie naar de beschrijving van Lukas, in Handelingen der Apostelen en ook wel in de brieven. Zie Mk.1:14-15; L.10:9; L.18:17; L.22:16; Act.8:12; Act.28:31; 1K.4:20; en Kol. 4:11. Waarschijnlijk komt dit omdat Mattheüs vooral aan Jodenchristenen schreef en anderen aan heidenchristenen omdat Joden de Godsnaam niet uitspreken.

BIJBELSTUDIE GENESIS 1:1

Het zou, mijns inziens, goed zijn wanneer Oudtestamentische teksten in het Nieuwe Testament in Hebreeuwse woorden geciteerd werden en niet in woorden die ontleend zijn aan de Griekse Septuaginta daar het Grieks veelal heel iets anders verstaat onder Hebreeuwse woorden en begrippen of die in adequate woorden mogelijk niet kan uitdrukken. Ze zouden in elk geval ontdaan moeten worden van Griekse heidense en filosofische gedachten en gevuld worden met Oudtestamentische begrippen. Het Latijnse woord voor "hemel" is caelum. Omdat de Latijnse Vulgata afgeleid is van de Griekse Septuaginta geldt hetgeen boven gesteld is ook voor de Vulgata. Een en ander hangt met elkaar samen. We kunnen er daarom kort over zijn.

Commentaren. We komen nu aan hetgeen diverse commentaren over het woord השמים hebben opgemerkt. We raadplegen alle commentaren maar noemen slechts die welke iets bijzonders hebben vermeld over de betekenis van dit woord.

Barnes. Barnes legt er de nadruk op dat השמים het luchtruim of heelal betekent, afgeleid van een Hebreeuws werkwoord dat "hoog zijn" (שמי, sj^{aa}m^{a}y) betekent.

Bunyan. Bunyan benadrukt dat GOD inderdaad almachtig is en doet wat Hem behaagt en dat Hij in één ogenblik met één enkel woord alles, de georganiseerde wereld, had kunnen scheppen. Maar Hij deed dat niet. Hij schiep bij trappen tot het voltooien van het zesdaagse scheppingswerk. We dienen daarom te beginnen waar GOD begint.

Zo is het eerste dat GOD maakte: de tijd. Zie Ex.20:11. Daarom moest de eerste dag om te ontstaan eerst een begin hebben. Wat vòòr de tijd was, was eeuwig. Maar niets dan GOD zelf is eeuwig. Daarom was er geen schepsel voor de tijd.

In de tweede plaats schiep GOD de heilige engelen. Zie Job.38:7.

In de derde plaats schiep GOD die grote en uitgestrekte hemelen, want het is niet toevallig dat na de schepping van de hemelen de schepping van de aarde komt. Deze hemelen waren volgens Bunyan geen verwarde chaos maar zeer geordend als een dunne doek. Zie Ps.104:2; Is.40:22; Is.48: 13. Want in Gn.1:2 zegt de HEILIGE GEEST alleen van de aarde dat deze woest en ledig was. Dat zegt Hij niet van de hemelen! De volgorde is dus: tijd; engelen; hemelen; aarde.

Dächsel. Dächsel legt het woord "hemel" uit als aanduiding van "de heilige engelen en aartsengelen". Immers, toen GOD de aarde grondvestte, zongen de morgensterren (Job.38:4-7): d.i. de engelen.

Matthew Henry. Matthew Henry betrekt bij het woord "hemel" ook de "aarde" en legt alsvolgt uit: "hemel en aarde", dat is "de wereld met alles wat daarin is, (Act.17: 24). De wereld is een groot huis, bestaande uit boven- en benedenverdiepingen, een statig en prachtig gebouw, gelijkvormig en geriefelijk, iedere kamer goed en met wijsheid ingericht en van het nodige voorzien. Het is het zichtbare deel van de schepping waarvan Mozes hier een bericht wil geven waarbij hij geen melding maakt van de schepping van engelen. Maar gelijk de aarde niet slechts een oppervlakte heeft versierd met gras en bloemen maar ook een binnenste dat verrijkt is met metalen en edelstenen die meer deel uitmaken van haar vaste aard en van groter waarde zijn hoewel van de schepping ervan hier niet wordt gesproken, zo zijn ook de hemelen niet slechts voor ons oog verfraaid met heerlijke lichten die het uitwendige ervan versieren van welker schepping wij hier lezen maar van binnen zijn zij vervuld met heerlijke, glansrijke wezens die buiten het bereik van ons gezicht zijn meer hemels en in waarde en voortreffelijkheid meer overtreffende dan goud en saffieren de leliën des velds overtreffen.

In de zichtbare wereld valt gemakkelijk waar te nemen: grote verscheidenheid (Ps.104:24); grote schoonheid; grote nauwkeurigheid; grote kracht; grote orde; en grote verborgenheid. Er zijn verschijnselen in de natuur die niet verklaard kunnen worden, geheimenissen die wij niet kunnen doorgronden en er ons geen rekenschap van kunnen geven; maar uit hetgeen wij van hemel en aarde zien, kunnen wij gemakkelijk genoeg de eeuwige kracht en Godheid afleiden van de grote Schepper en er overvloedige stof in vinden voor Zijn lof. En laten onze schepping en de plaats die wij innemen als mensen ons herinneren aan onze plicht als Christenen welke daarin bestaat dat wij steeds de hemel in ons oog en de aarde onder onze voeten moeten houden."

Dit commentaar voegt eraan toe: “Laat ons hieruit leren: a. Dat atheïsme dwaasheid is, en dat atheisten de grootste dwazen in de wereld zijn want zij zien dat er een wereld is die zichzelf niet heeft kunnen maken en toch willen zij niet erkennen dat er een God is die haar gemaakt heeft. Ongetwijfeld zijn zij zonder verontschuldiging, maar de god van deze wereld heeft hun zinnen verblind. b. Dat GOD door een onbetwistbaar recht vrijmachtig HEERE is over allen. Indien Hij de Schepper is dan is Hij ongetwijfeld de Eigenaar en Bezitter van hemel en aarde. c. Dat bij GOD alle dingen mogelijk zijn waarom diegenen welgelukzalig zijn die Hem tot hun GOD hebben en wier hulp en hoop in Zijn naam is, Ps.121:2; Ps.124:8. d. Dat de GOD die wij dienen waardig is alle lof en prijs te ontvangen en toch ver boven alle lof en prijs verhoogd is, Neh.9:5-6. Indien Hij de wereld gemaakt heeft dan heeft Hij onze diensten niet nodig en Hij kan er ook geen voordeel van hebben, Act.17:24-25, en toch eist Hij ze met recht en verdient Hij onze lof, Apc.4: 11. Indien alles van Hem is dan moet alles ook tot Hem wezen.”

JFB. Ook JFB neemt “hemel en aarde” samen en legt uit dat dit het hele universum omvat. Dat Gn.1:1 een algemene inleiding is op wat volgt en de belangrijke waarheid bevat dat alles een begin heeft en dat dus het hele universum voortgebracht is door de scheppende kracht van GOD (Act. 17:24; R.11:36).

Kanttekeningen. De Kanttekeningen leggen uit dat “dit woord bij de Hebreën in het getal van één niet gebruikelijk is.” En verder “mag men in dit eerste vers verstaan òf den hemel en de aarde, zoals ze op den eersten dag zijn geschapen, òf de ganse wereld, met alle hemelse en aardse schepselen daaronder begrepen.” Ze verwijzen naar Gn.2:1.

Korte Verklaring. De Korte Verklaring neemt weliswaar “hemel en aarde” samen en stelt dat deze uitdrukking door velen opgevat wordt als een samenvatting voor al wat bestaat. Als zodanig komt deze uitdrukking ook in het Nieuwe Testament voor: Mt.24:35 en E.1:10. Maar vers 1 bevat geen algemeen opschrift want vers 2 ziet terug op vers 1. Dit eerste vers kan daarom niet gelden voor de tegenwoordige georganiseerde wereld. Dan zou Mozes de verzen 3-31 niet hebben geschreven. In deze verzen staat hoe GOD alles wat er is geschapen heeft. Dit commentaar vat “hemel en aarde” dan ook op als het heelal naar zijn substantie, de schepping van de stof waaruit de ganse wereld is gevormd. En stelt nadrukkelijk dat wij dit begrip niet genoegzaam kunnen verklaren maar wel enigszins kunnen benaderen.

PPW. PPW stelt dat men de uitdrukking “hemel en aarde” kan omschrijven als de wereld die er nu is met hun bewoners en als zodanig een bijzondere verklaring is voor de rest van Gn.1. Maar men kan deze uitdrukking ook uitleggen als een algemene omschrijving van de aarde zonder vorm en van de hemel zonder licht terwijl Gn.2:1 “hemel en aarde” als voltooid omschrijft. Dit commentaar meent tevens dat “hemel” ook “de derde hemel” omvat en op de eerste dag is geschapen samen met de heilige engelen en verwijst naar Job.33:6-7. Maar de HEILIGE GEEST schreef de Schrift ten behoeve van mensen en niet voor engelen. Er worden immers drie hemelen genoemd in de Schrift: het firmament, de plaats van vogels, wolken en meteoren (Mt.26:64; Apc.19:17; Apc.20:9); het heelal, zon, maan en sterren (Gn.22:17); en de derde hemel, de plaats van de heilige engelen (2K.12:2).

Augustinus. Augustinus verklaart in zijn Confessiones (boek XII) ook wat ‘hemel’ in Gn.1:1 betekent. Daarbij gaat hij door met de uitleg van Gn.1:1-2. Hij verklaart hemel als de hemel des hemels, zeg maar: de derde hemel. Daarbij stelt hij dat de hemel waarvan Gn.1:6 en 8 spreken een andere is dan die in Gn.1:1 bedoeld wordt. De mening van hen die stellen dat GOD in den beginne, dat is, eerst hemel en aarde schiep en daarna niets meer schiep, is verkeerd en strijdt tegen de Schrift. In boek XIII van zijn Confessiones wijst Augustinus op GODS goedheid jegens de wereld Die geen schepsel nodig had. Daarbij ziet hij de eerste verzen als een aanduiding van GODS drieëenheid en van GODS vrije genade. Verder wijst hij op de zinnebeeldige betekenis van dit scheppingsverhaal. Ook benadrukt hij het feit dat de zevende dag geen avond heeft en dat betekent dat GOD zal rusten in ons. Onze rust volgt op het werk maar GODS rust is eeuwig.

Samenvatting.

Samenvattend: juist vanwege het plurale gebruik van השמים – er staat immers een lidwoord bij als bijzonder bepaald en bepalend! – wil ik dit begrip toch omschrijven als “hemelen” en opvatten als uitdrukking voor dampkring, heelal en derde hemel.

Daarom voegen we bij “hemelen” niet de “aarde” toe als “hemel en aarde”. Want het blijft opmerkelijk dat natuurrampen zoals de zondvloed, de verwoesting van Sodom en Gomorra, de plagen van Egypte enzovoorts, plaatsvinden van de HEERE uit de hemel, maar dat van Hem ook allerlei zegeningen afkomstig zijn uit de hemel op de aarde als onderstreping van het feit dat wij mensen sterfelijk geworden zijn vanwege onze zonde.

Met andere woorden: tegen alle deïstische theorieën in: onze GOD heeft in alles de hand. Dat mag dienen tot onze verootmoediging maar ook tot verheerlijking van Zijn Naam.

VI. הארץ, h^{aa}’^{aa}r^{ê}ts.

Het volgende en daarbij laatste woord van vers 1 is het woord הארץ. Dat betekent “de aarde”. De DRIEËNIGE GOD heeft niet alleen de hemelen maar ook de aarde geschapen; de hemelen als eerste en de aarde in de tweede plaats. Beiden horen tot het scheppend handelen van GOD en als zodanig is de uitdrukking “hemel en aarde” belangrijk in de Statenvertaling en Herziene Statenvertaling al komt in de Schrift ook de uitdrukking “aarde en hemel” voor. Een en ander betekent mijns inziens dat we de aarde niet los kunnen zien van de hemel en dat we dus ook niet aards moeten denken alsof alleen deze aarde en dit leven de allerbelangrijkste zijn! Dit denken heeft vanzelfsprekend ook gevolgen voor allerlei maatregelen voor bijvoorbeeld het klimaat en de gedachte alsof wij mensen deze aarde in stand kunnen houden. Tegenover dit denkklimaat zeggen we: denk ook eens aan de hemel, aan GOD Die heus wel bij machte is “hemel èn aarde” in stand te houden. Hem loopt echt niets uit de hand want Hij is GOD! Met andere woorden: hef uw ogen op naar de hemel!

Aan de andere kant kunnen we ook niet zo leven alsof de dingen van beneden, van deze aarde, er helemaal niet toe doen. GOD heeft ook alles te zeggen hoe wij mensen op aarde in allerlei verbanden leven voor Zijn aangezicht. Wie zich dit bewust is, zal dagelijks het gebed opzenden tot de GOD des hemels en der aarde: Leer mij hoe ik dagelijks heb te leven voor Uw heilig aangezicht in allerlei omstandigheden hoe moeilijk ook. Dat geeft een ontspannen leven, verlost van allerlei kramp om zelf aan de slag te gaan zonder GOD en om GOD GOD te laten zijn Die ook voor mij zorgen kan en wil!

Maar wat betekent nu dit woord: ארץ, ’^{aa}r^{ê}ts? Het Hebreeuwse woord הארץ (met lidwoord dus!) komt 935maal en zonder lidwoord 491maal voor in het Oude Testament. Het is derhalve een belangrijk woord in de Bijbel. De betekenis is: “aarde” ook als akkerland, “land” als oever, “territorium”, “streek”, “gebied” met al de bewoners ervan. Het woord “aarde” opgevat als “aardbodem” staat ook voor de totale oppervlakte of een deel ervan. Het woord “aarde” houdt ook verband met “grond”. Het woord “adam” betekent dan ook “rode grond”, “rode aarde”. Het woord wordt niet uitsluitend gereserveerd voor Israëlieten. Het is een alomvattend begrip. We gaan niet alle Bijbelpassages in de Statenvertaling en Herziene Statenvertaling noemen die handelen over dit woord maar een aantal vallen mij op. Ik noem Gn.4:14; Gn.9:13-14; Gn.14:19; Gn.18:25; Ex.9:23; Nu.26:10; Dt.29:23; Joz.23:14; Jdc.6:37, 39; 1S.4:12; 2S.18:9; 1Rg.8:23, 27; Job.7:1; Job.37:6; Ps.46:11; Ps.72:19; Ps.119:119; Prv.10:30; Is.25:8; Is.49:6; Jr.23:24; Jr.50:23; Ez.43:14; Am.5:7; Hab.3:9; Hgg.2:21; Mt.27:45; L.8:8; J.9:6; Act.13:47; 1K.15:47; Ph.2:10; Kol.3:2; H.12:25; 2P.3:5, 7; Apc.5:13; Apc.13:3; Apc.14:16; Apc.21:1.

Wat betekent nu de Griekse overzetting van het Hebreeuwse woord ארץ in γη, gè? Het Griekse woord heeft dezelfde annotatie als het Hebreeuws. Maar omdat dit woord in het Grieks ook “onderwereld” kan betekenen en vanuit de mythologie afkomstig is, is het mijns inziens niet gepast om met dit woord het Hebreeuws weer te geven. Bovenstaande geldt ook voor de latijnse overzetting in terra en nog in meerdere zin daar terra in het Latijn ook gebruikt wordt voor een afgod en afgoden. De uitdrukking “moeder aarde” is dus allerminst Bijbels.

Commentaren.

We komen nu bij de voor mij relevante opmerkingen uit diverse commentaren:

Barnes.

Barnes geeft een algemene opmerking bij dit woord, want dit commentaar stelt dat vers 1 de stroming weerlegt van het atheïsme omdat dit vers het wezen van GOD

belijdt. Vers 1 weerlegt in de tweede plaats ook de stroming van het polytheïsme want dit vers belijdt de ene eeuwige Schepper. Vers 1 weerlegt in de derde plaats de stroming van het materialisme want dit vers belijdt de schepping van alle materie. Vers 1 weerlegt ten vierde de stroming van het pantheïsme want dit vers belijdt het bestaan van GOD vòòr alle dingen. En vers 1 weerlegt ten vijfde de stroming van het fatalisme want dit vers belijdt dat GOD eeuwig vrij is in alles wat Hij doet. Waarvan acte!

Bunyan.

Volgens Bunyan is de aarde die chaos of eerste stof, waarmee Hij in de zes volgende dagen deze aarde met al wat daartoe behoort, omgaf; want de zichtbare dingen die hier beneden zijn schijnen mij toe anders in het aanzijn geroepen en in orde gesteld te zijn dan de tijd, de engelen en de hemelen, daar deze in hun eigen, eenvoudig wezen uit zichzelf geschapen zijn. Maar de dingen die hier beneden zijn, wat ook hun wezen en natuur mogen wezen, werden gevormd uit die eerste vormloze chaos.

Dächsel.

Dächsel zegt: “Welk een wijsheid in deze eenvoudige woorden! De wijzen van alle eeuwen hebben nagespeurd welke de oorsprong van alle dingen geweest is: de één heeft genoemd enige stofdeeltjes, de ander een groot wereldei; weer anderen noemden water en gas. Reeds dit eerste woord van de Bijbel geeft het duidelijk bewijs dat de heilige mannen GODS door de HEILIGE GEEST gesproken hebben. Ook hier voelen wij dat geloof in GODS Woord de hoogste wetenschap is.

Korte Verklaring.

De Korte Verklaring stipuleert dat Gn.1:2 teruggrijpt op vers 1 en begint met “aarde”.

Samenvatting.

In de Hebreeuwse tekst staat net als bij het vorige woord השמים ook bij het woord הארץ een lidwoord waaruit blijkt dat de DRIEËNIGE GOD twee zaken heeft geschapen: zowel de hemelen als de aarde en dat die twee ten nauwste met elkaar verbonden zijn; althans voor een mens die waarlijk in deze scheppende GOD gelooft en zich aan Hem toevertrouwt.

Het is weliswaar een oude uitdrukking maar niettemin volkomen waar: dat GOD alles heeft geschapen met het oog op de mens als het pronkjuweel van GODS schepping. Zijn bedje was als het ware gespreid door de Allerhoogste. Want GOD had om CHRISTUS’ wil in hem een welbehagen.

Calvijn zegt: “Het lijdt geen twijfel of met hemel en aarde bedoelt Mozes dien ongevormden klomp aan welken hij een weinig later den naam van “de wateren” toekent. De reden daarvan is dat die massa de grondstof der geheele wereld was. Voorts wordt hier de algemeene verdeling der wereld aangegeven.”

En tenslotte: Wat blinkt in dit eerste woord van de Bijbel GODS wijsheid. GOD is groot en wij begrijpen Hem niet. We kunnen alleen door het geloof verstaan dat de DRIEËNIGE GOD deze wereld heeft geschapen en hoe wonderwel Hij dat heeft gedaan (H.11:3).

Heel opmerkelijk zijn de uitdrukking את. Dat is een samentrekking van א en ת; de beginletter en de laatste letter van het Hebreeuwse alfabet. Dat wordt nogmaals herhaald: ואת. Daar moeten we niet overheen lezen. Het gaat een laag dieper dan alleen notae accusativi of notae obiecti. Dat is het ook. Maar het is ook een aanduiding dat GOD inderdaad alles heeft geschapen. Dat Hij is de Eerste en de Laatste, het Begin en het Einde. Inderdaad de א en de ת. En in Christus: de α en de ω; de beginletter en de laatste letter van het Griekse alfabet.

SOLI DEO GLORIA.